

Tillæg nr. 2

til miljøgodkendelse af 17. december 2008 for husdyrbruget

Overgård,

Østermarksvej 11, 8660 Skanderborg

- efter § 12 i Lovbekendtgørelse af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug

Godkendelsesdato: 29. april 2015

**Karl Ole Jochumsen
Svejstrupvej 8
8660 Skanderborg**

Afgørelse af ansøgning om tillæg nr. 2 til miljøgodkendelse af 17. december 2008 for husdyrbruget, Overgård, Østermarksvej 11, 8660 Skanderborg

Ansøgning

Skanderborg Kommune har den 2. september 2013 modtaget en ansøgning om tillæg til miljøgodkendelse af 17. december 2008 for husdyrbruget på Østermarksvej 11, 8660 Skanderborg, matrikel nr. 2b, Bjedstrup By, Dover m.fl. omhandlende følgende:

- Ændring i anlæg:
 - etablering af en klimastald samt en slagtesvinestald på henholdsvis 1.040 m² og 3.120 m² beliggende i tilknytning til eksisterende stalde.
 - etablering af luftrenser i den nye slagtesvinestald
- Udvidelse af dyrehold fra 467 DE til 875 DE¹ i svin, svarende til en ændring **fra** en årlig produktion på:
 - 26.000 smågrise fra 7,3 – 32 kg (årsdyr²)
 - 15.000 slagtesvin 30-102 kg (årsdyr)

Til en årlig produktion på:

- 38.000 smågrise fra 6,5 – 32 kg (årsdyr³)
- 27.600 slagtesvin 32-108 kg (årsdyr)

Miljøgodkendelsen af 17. december 2008 omfatter ejendommen Østermarksvej 11, hvor alle dyrene er opstaldet. Der foretages ny vurdering af udbringningsarealerne.

Nærværende tillæg nr. 2 til miljøgodkendelse af 17. december 2008 for husdyrbruget, Overgård, Østermarksvej 11, 8660 Skanderborg⁴, ændrer ikke i miljøvurderingen og de stillede vilkår i

¹ DE = dyreenhed. 1 DE svarer ca. til 100 kg kvælstof fra gødningsopbevaringslager.

² Årsdyr = et begreb, som anvendes i forbindelse med beregningen af bidraget af kvælstof fra visse kategorier af husdyr. Bidraget fra et årsdyr beregnes ud fra 365 såkaldte foderdage.

³ Årsdyr = et begreb, som anvendes i forbindelse med beregningen af bidraget af kvælstof fra visse kategorier af husdyr. Bidraget fra et årsdyr beregnes ud fra 365 såkaldte foderdage.

⁴ Benævnes herefter også som tillæg/tillægget/tillæg til miljøgodkendelse.

miljøgodkendelse⁵ af 17. december 2008 for husdyrbruget⁵, samt i tillæg nr. 1 af 14. juni 2011, som fortsat er gyldige.

Skanderborg Kommune har kontrolleret, at der er overensstemmelse mellem ansøgningen om tillæg til miljøgodkendelse, og kommunens registreringer – se efterfølgende *Baggrund for afgørelsen om tillæg nr. 2 til miljøgodkendelse af 17. december 2008 for husdyrbruget, Overgård, Østermarksvej 11, 8660 Skanderborg.*

Afgørelse om tillæg til miljøgodkendelse

Skanderborg Kommune godkender hermed udvidelse af dyrehold **fra** 26.000 smågrise (7,3-32 kg) og 15.000 slagtesvin (32-107 kg) **til** 38.000 smågrise (6,5-32 kg) og 27.600 slagtesvin (32-108 kg), svarende til maksimalt 977 DE efter ændringen, på ejendommen beliggende Østermarksvej 11, 8660 Skanderborg, matr. nr. 2b, Bjedstrup By, Dover m.fl. Skanderborg Kommune godkender ligeledes etableringen af et nyt afsnit med klimastald samt et nyt afsnit med slagtesvinestald i forlængelse af det eksisterende. Yderligere godkendes udbringning af husdyrgødning på de arealer, der er angivet i ansøgningen.

Afgørelsen om tillæg til miljøgodkendelse er truffet på grundlag af ansøgningen – herunder af de beregningsmodeller, der indgår i IT-ansøgningssystemet på www.husdyrgodkendelse.dk. Modellernes beregningsgrundlag og normtal er dem, som lå til grund for ansøgningssystemet den 26. marts 2015 - datoen for den sidste version af ansøgningen i IT-ansøgningssystemet. Derudover er afgørelsen truffet på baggrund af kommunens registreringer og vurderinger. Se i den forbindelse *Baggrund for afgørelsen om tillæg nr. 2 til miljøgodkendelse af 17. december 2008 for husdyrbruget, Overgård, Østermarksvej 11, 8660 Skanderborg*, med tilhørende bilag.

Tillægget til miljøgodkendelsen meddeles i henhold til *Husdyrgodkendelsesloven*⁶ – samt reglerne i *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen*.

De endelige Vand- og Natura 2000-planer, der blev vedtaget i november 2014 på baggrund af *Miljømålsloven*⁷ for planperioden frem til 2015, giver ikke anledning til ændringer i administrationsgrundlaget for afgørelser efter husdyrlovgivningen. Det aktuelle projekt er således som udgangspunkt vurderet ud fra de generelle beskyttelsesniveauer i bilag 3 i *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen*.

Der gøres opmærksom på, at etablering af de nye anlæg ikke må igangsættes, før der er givet en byggetilladelse fra Skanderborg Kommune. I øvrigt gøres opmærksom på, at tillægget ikke fritager fra krav om eventuel tilladelse, godkendelse, dispensation eller lignende efter anden lovgivning og for andre bestemmelser.

⁵ Benævnes herefter også som miljøgodkendelse/miljøgodkendelsen/miljøgodkendelse af 17. december 2008.

⁶ Lovbekendtgørelse nr. 1486 af 4. december 2009 af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug (med senere ændringer).

⁷ Lovbekendtgørelse nr. 932 af 24. september 2009 af lov om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder (med senere ændringer).

Vilkår

Tillæg nr. 2 til miljøgodkendelse af 17. december 2008 meddeles på nedennævnte vilkår. Konkrete bestemmelser i lovgivningen, som generelt er gældende for husdyrbrug, er ikke nævnt i dette tillæg til miljøgodkendelse.

De stillede vilkår i miljøgodkendelse af 17. december 2008 samt vilkår i tillæg nr. 1 til miljøgodkendelse af 17. december 2008, som er meddelt d. 14. juni 2011, er stadig gældende.

1. Vilkår med hensyn til udbringningsarealer:

- 1.1. Udbringning af husdyrgødning fra produktionen må kun finde sted på de udbringningsarealer, som fremgår af kortbilag B og B1 (omdøbes marker vil eventuelle vilkår tilknyttet driften af arealerne stadig være knyttet til netop disse arealer, uanset marknummer).
- 1.2. Udbringningsarealerne må maksimalt tilføres husdyrgødning eller anden organisk gødning i en mængde svarende til et gennemsnitligt kvælstof- og fosforindhold på maksimalt 119.707 kg N og 28.006 kg P.
- 1.3. På mark nr. 1-0, 9-0, 10-0, 11-0a, 11-0b, 12-0b, 12-1, 13-0, 17-0, 20-0, 20-1, 25-0, 26-0, 27-0a, 27-0b, 31-0, 32-0, 33-0, 33-0a, 35-0, 42-0, 43-0, 44-0, 400-0, 400-0a, 400-0b, 400-0c, 400-0d og 435-0 skal der anvendes et sædskifte med minimum 10 % frøafgrøder. Et alternativt sædskifte til sædskiftet med frøafgrøderne kan vælges, såfremt udvaskningsindekset kan dokumenteres under 86, jf. den gældende oversigt over standardsædskifter. Dokumentationen skal fremvises ved tilsyn.

2. Vilkår med hensyn til anlæg:

- 2.1. Husdyrbruget skal drives i overensstemmelse med det, der er beskrevet i ansøgningen og i tillægget med tilhørende bilag.
- 2.2. På husdyrbruget skal der foretages effektiv fluebekæmpelse i overensstemmelse med de af Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi, fastsatte retningslinjer herom.
- 2.3. Der skal foretages ugentlig udslusning af gylle i slagtesvinestaldene. Der skal udarbejdes en procedure herfor, således at den ugentlige udslusning sikres. Proceduren skal være tilgængelig og synlig for ejendommens ansatte og andre, der arbejder på bedriften.
- 2.4. Teknologien "hyppig gylleudslusning" skal være optaget på teknologilisten med en lugtreducerende effekt på henholdsvis 14% for slagtesvinestalde med delvis fast gulv og 20% for slagtesvinestalde med drænet gulv i lejet.

Såfremt, at dette ikke er tilfældet, skal der installeres/benyttes en teknologi, der er i stand til at reducere lugten fra anlægget med mindst 14% i slagtesvinestalden med delvis fast gulv og 20% i slagtesvinestalden med drænet gulv i lejet.
- 2.5. Afkast fra den nye slagtesvinestald skal tilsluttes et biologisk luftrensningsanlæg. Lugtrensningsanlægget skal være i stand til at reducere lugten fra den nye slagtesvinestald med minimum 30 %. Der skal forevises dokumentation for effekten.

- 2.6. Luftrensningsanlægget skal forsynes med en trykmåler, vandmåler og ledningsevne måler.
- 2.7. Luftrensningsanlægget skal være i drift året rundt.
- 2.8. Luftrensningsanlægget skal vedligeholdes i overensstemmelse med producentens vejledning. Producentens vejledning skal opbevares på husdyrbruget.
- 2.9. Der skal enten opnås særskilt tilladelse til at modtage det øget vandforbrug fra Bjedstrup Vandværk eller særskilt tilladelse til at etablere egen vandboring inden tillægget tages i brug.
- 2.10. Afledning af tagvand fra de nye stalde beror på en konkret vurdering, som skal foretages af Skanderborg Kommune. Der skal derfor ansøges om en særskilt tilladelse til afledning af tagvand ved Skanderborg Kommune inden byggeriet af den nye stald påbegyndes.

3. Vilkår om fodring

- 3.1. Den totale mængde P ab dyr pr. år beregnet som P ab dyr pr. slagtesvin x det årlige antal producerede slagtesvin skal være mindre end **15.963** kg P pr. år.

- "P ab dyr pr. slagtesvin" beregnes ud fra følgende ligning:

$$P \text{ ab dyr pr. slagtesvin} = ((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times \text{FEsv pr. kg tilvækst} \times \text{gram fosfor pr. FEsv} / 1000) - ((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times 0,0055 \text{ kg P pr kg tilvækst}).$$

Faktor	Værdi
Antal producerede slagtesvin	27.600
Indgangsvægt, kg	32
Afgangsvægt, kg	108
FEsv pr. kg tilvækst	2,85
Gram fosfor pr. FEsv	4,60
Kg P ab dyr pr. svin	0,58

4. Vilkår om egenkontrol

- 4.1. Vilkår 3.1. skal kunne dokumenteres overholdt. Der skal føres en logbog eller produktionskontrol, hvoraf følgende skal fremgå:
 - antal producerede dyr
 - gennemsnitlige vægtintervaller (indgangs-, og afgangsvægt/slagtevægt)
 - foderforbrug pr. kg tilvækst
 - det gennemsnitlige indhold af fosfor pr. FEsv i foderblandingerne.
- 4.2. P ab dyr skal på baggrund af logbogens eller produktionskontrollens oplysninger beregnes for en sammenhængende periode på minimum 12 måneder. Perioden skal svare til den periode, som gælder for beregning af type 2-korrektionsfaktoren i gødningsregnskabet. Første periode skal derfor ligge inden for intervallet 15. september 2015 til 15. februar 2017.

- 1.1. Der skal føres en logbog for luftrensningsanlægget, hvori følgende registreres:
 - Ledningsevnen (som minimum på timebasis)
 - Vandforbruget
 - Luftrensningsanlæggets driftstid
 - Månedlige målinger af tryktabet
 - Tidspunkter for rengøring/skiftning af filtre
 - Enhver form for driftsstop med angivelse af årsag og varighed
- 1.2. Der skal indgås en skriftlig aftale med producenten/leverandøren om serviceeftersyn af luftrensningsanlægget. Luftrensningsanlægget skal kontrolleres af producenten/leverandøren mindst hver fjerde måned. Kalibrering af ledningsevnesensoren skal foretages mindst en gang årligt. Serviceaftale med producenten skal opbevares på husdyrbruget.
- 1.3. Tilsynsmyndigheden skal underrettes, såfremt luftrensningsanlægget er ude af drift i en periode på mere end 3 dage.
- 1.4. Logbogen/den elektroniske registrering af data, data for pH-målinger, kontrolrapporter samt dokumentation for kalibrering af pH-måler skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

Egenkontrol

Egenkontrollen skal primært sikre, at der føres logbog med alle relevante parametre af betydning for overholdelse af de forudsætninger, der ligger til grund for godkendelsen, tilsynsmyndighedens kontrol af godkendelsens vilkår.

I vilkår om egenkontrol fremgår det, hvilken dokumentation, der skal være til rådighed i forbindelse med tilsyn på ejendommen. Vilkår for egenkontrol understøtter primært andre stillede vilkår i godkendelsen.

Kommunens samlede miljøvurdering og begrundelse for afgørelsen

Skanderborg Kommune vurderer på baggrund af det oplyste:

- at ansøger træffer de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen fra husdyrbruget og til at modvirke eventuelle skadelige virkninger på miljøet
- at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne
- at de kort- og langsigtede miljøpåvirkninger og den samlede miljøpåvirkning fra husdyrbrugets produktion vil begrænses til et acceptabelt niveau, når de til enhver tid gældende generelle miljøregler for den pågældende type husdyrbrug og de supplerende vilkår for miljøgodkendelsen overholdes
- at udvidelsen af husdyrbrugets produktion overordnet betragtet ikke nødvendigvis medfører en øget husdyrproduktion og en øget miljøpåvirkning i regionen, idet strukturudviklingen går mod færre men større bedrifter. Den kumulerede, regionale effekt af husdyrbrugets udvidelse og

andre bedrífers udvidelser og deres øgede miljøpåvirkning vil formentlig samlet set – helt eller delvist – blive modvirket af en nedgang i husdyrproduktionen på andre bedrífers

- at husdyrbruget - under overholdelse af de til enhver tid gældende generelle miljøregler for den pågældende type husdyrbrug og af de supplerende vilkår for miljøgodkendelsen - vil anvende den bedste tilgængelige teknik
- at produktionen ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af:
 - nabobeboelser
 - Natura 2000-områder⁸ og natur i øvrigt
 - overfladevand
 - nitratfølsomme indvindingsområder
 - landskabelige og kulturhistoriske værdier

Skanderborg Kommunes afgørelse begrundes med ovenstående vurdering, og med at de generelle afstandskrav samt de generelle beskyttelsesniveauer i bilag 3 i *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen* overholdes. Se endvidere vedlagte *Baggrund for afgørelsen om tillæg nr. 2 til miljøgodkendelse af 17. december 2008 for husdyrbruget, Overgård, Østermarksvej 11, 8660 Skanderborg* med tilhørende bilag.

Tillæggets gyldighed

Den godkendte udvidelse af dyreholdet samt anlægget, skal være udnyttet inden to år, regnet fra den dato, hvor tillæg nr. 2 til miljøgodkendelse af 17. december 2008 er meddelt – jævnfør § 33 i *Husdyrgodkendelsesloven*. Tillægget til godkendelsen anses for udnyttet ved iværksættelse af bygge- og anlægsarbejder.

Hvis tillægget ikke udnyttes helt eller delvist i tre på hinanden følgende år, bortfalder den del af miljøgodkendelsen, som ikke har været udnyttet i de pågældende år.

Tillægget har som udgangspunkt en retsbeskyttelsesperiode på otte år, hvorefter det skal revurderes. Herefter revurderes bedriftens samlede miljøgodkendelse som hovedregel hvert 10. år.

Skanderborg Kommune er tilsynsmyndighed på husdyrbruget/bedriften i forhold, der vedrører *Husdyrgodkendelsesloven*.

Tillæggets vilkår skal overholdes fra den dato, hvor tillægget er meddelt, medmindre andet fremgår af de enkelte vilkår.

Offentliggørelser og høringer

Et udkast til afgørelsen blev den 20. februar 2015 sendt i høring hos ansøger og konsulent. Naboer og sagspartere blev ved brev af 20. februar 2015 orienteret om udkastet, ligesom de blev orienteret om, hvor de kunne rekvirere udkastet, og at de havde tre uger til at indsende eventuelle kommentarer. Skanderborg Kommune har forholdt sig til relevante bemærkninger, som er indkommet i forbindelse med høringen. Der er indkommet et stort antal høringssvar fra i alt 29 forskellige husstande.

⁸ Natura 2000-områder: Internationale naturbeskyttelsesområder udpeget på baggrund af EU's habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiver.

Nedenstående er en sammenskrivning af hovedpunkterne i indsigelserne.

Lugt:

Generelt opleves der en gene i forhold til lugt i dagligdagen. Lugt opleves som en betydelig gene allerede i dag. En udvidelse vil alt andet lige medføre en forøgelse af lugt fra anlægget, hvilket ikke kan accepteres.

Der opleves lugtgener både fra staldanlægget samt ved udbringning af gylle, således at det influerer på muligheden for at opholde sig udendørs, samt hænge vasketøj ud.

Kommunens svar:

Lugtberegningen i ansøgningskemaet i forhold til nærmeste naboejendom er ikke overholdt. Ansøger har derfor benyttet sig af muligheden for at udarbejde en OML beregning. En OML beregning giver en større sikkerhed. OML beregningen viser, at lugtgenegrænsen er overholdt i forhold til nærmeste nabo uden landbrugspligt (Østermarksvej 7). Med de tilknyttede virkemidler såsom hyppig udmugning og delvis luftrensning er det lovmæssige krav overholdt.

Manglende VVM undersøgelse:

Vi forundres over, at der ikke er foretaget ny VVM undersøgelse, da det i følge Miljøbeskyttelseslovens kap. 5 kræves, når der bliver søgt om en udvidelse på 250 dyreenheder(DE) eller mere. Her taler vi en udvidelse på ca. 500 DE. Den sidste VVM undersøgelse er fra 2008 hvor der oprindeligt var tale om 218,3 DE nu taler vi om 977 DE.

Kommunens svar:

Tillægget er meddelt i henhold til Husdyrloven. I Husdyrloven er Miljøbeskyttelseslovens regler om godkendelse og Planlovens regler om VVM og landzonebestemmelser indarbejdet. Ved udarbejdelse af et tillæg til miljøgodkendelse skal der foretages en VVM vurdering, som en integreret del af miljøgodkendelsen. Skanderborg Kommune vurderer, at en sådan vurdering er foretaget.

Høringsperiode:

Ifølge Loven om miljøgodkendelse af husdyrbrug § 55 stk. 4 skal der foretages en høringsfrist på 6 uger. En høringsperiode på 3 uger må derfor bero på en fejl.

Kommunens svar:

Ved godkendelse efter blandt andet § 12, stk. 3 i Husdyrloven, som er den paragraf et tillæg meddeles efter, er udgangspunktet, at det er den almindelige offentlighedsprocedure, der skal anvendes. Den almindelige offentlighedsprocedure indebærer en høringsperiode på 3 uger. Kun hvis udvidelsen medfører "væsentlig virkning på miljøet", skal man benytte den udvidede offentlighedsprocedure.

I Miljøstyrelsens wiki-vejledning anføres det, at en sådan væsentlig virkning på miljøet normalt slet ikke bør kunne finde sted, idet husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 9 i den situation siger, at der så slet ikke kan meddeles en miljøgodkendelse. Det anføres dog, at der kan være situationer, hvor der kan siges at foreligge væsentlig virkning på miljøet, uden at det i sig selv er i strid med afskæringskriterierne i § 9. Disse situationer er der, hvor der er nogle habitatinteresser, der leder til overvejelse om, hvorvidt der skal foretages yderligere skærper ud over det, som fremgår af regelgrundlaget i øvrigt, eller om der er tale om en særlig negativ landskabspåvirkning.

Skanderborg Kommune har vurderet, at der i den konkrete sag benyttes en 3 ugers høringsperiode, da der ikke er særlige interesser i forhold til habitat eller landskab, der skal varetages.

Transport:

De sidste 4 år har vi konstateret at vejene i området er ødelagt overalt. De er ganske simpelt ikke bygget til trafik, der er så tung og omfattende. Vejene er allerede i dag belastet af meget store lastbiler med sætternovne og af meget store landbrugsmaskiner med redskaber. Den store tunge trafik kører ofte utroligt stærkt gennem området, uden hensyn til vejenes beskaffenhed og oversigtbarhed. Ved en udvidelse forventes det, at trafikgenerne vil blive forværret.

Da transport af husdyrgødning foregår på alle tider af døgnet, også om natten, vil en stigning i transporterne ikke kunne undgå at ødelægge vores nattesøvn yderligere.

Den øgede mængde af tung trafik giver også bekymringer for sikkerhed for bl.a. skolebørn og dagplejebørn der dagligt færdes på de små veje i området. Derudover vil en forøgelse af tung trafik være en gene for hovedfærdselsåren mellem Skanderborg og Ry. Fakta er ligeledes at rengøring af vejene efter markarbejde i forvejen ikke forekommer i nødvendigt omfang og må formodes at blive forværret.

Med hensyn til transporter så står der i den oprindelige miljøgodkendelse fra 2008 at antallet af transporter er godkendt til at være 614. I tillæg nr. 1 ses ingen forøgelse af antallet. Derfor stiller vi os tvivlende overfor rigtigheden af oplysningerne i tillæg nr. 2.

Desuden er der et stort ønske om at få ny belægning på vejene i området, så de meget ru og støjende granit skærver kommer væk.

Kommunens svar:

Et tillæg til godkendelse efter Husdyrlovens § 12 skal indeholde oplysninger om virksomhedens interne transportveje samt til- og frakørselsforhold, herunder transport af gødning, dyr m.v. Endvidere skal støjbelastningen i forhold til transport vurderes.

Efter Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 7, stk. 2, skal kommunen i forbindelse med en ansøgning om godkendelse vurdere, om til- og frakørsel til virksomheden vil kunne ske uden væsentlige miljømæssige gener for de omboende.

Gener affødt af trafik forbundet med driften af et husdyrbrug kan f.eks. opstå som følge af til- og frakørsel af dyr og foder samt kørsel på offentlig vej ved udbringning og opbevaring af husdyrgødning. Ved reguleringen af husdyrbrug er det praksis at betragte landzonen som landbrugets erhvervsområde, og beboere af boliger i landzonen må derfor acceptere visse ulemper, som kan være forbundet med nærheden til landbrug. Spørgsmål om f.eks. belastning af det lokale vejnet reguleres ikke af Husdyrloven, men af den relevante vejlovgivning og afgøres af de relevante vejmyndigheder. Færdsel på offentlig vej reguleres i øvrigt af færdselsloven og håndhæves af politiet.

I en godkendelse kan der derfor primært stilles vilkår om anvendelse af bestemte adgangsveje til virksomheden. For virksomhedens egne køretøjer kan der herudover stilles vilkår om, hvilke veje der skal benyttes ved til- eller frakørsel. Endelig kan der stilles krav om, at til- eller frakørsel af foder, gødning m.v. kun må ske på bestemte tidspunkter.

Det er ansøger, der er forpligtiget til at rengøre offentlig vej efter endt arbejdstid ved markkørsel. Rengøringen er af sikkerhedsmæssige årsager, og reguleres dermed af færdselslovgivningen. Såfremt, at der ikke gøres tilstrækkelig rent på offentlige veje, er det derfor politiets anliggende.

Skanderborg Kommune har indgået en kontrakt med NCC om løbende vedligeholdelse af de offentlige veje. I kontrakten indgår det, at NCC må overfladebehandle de offentlige veje i kommunen. Overfladebehandling (OB) er en god og effektiv løsning til vejene. Slidstyrken er stor, og overfladevand forhindres i at sive ned i belægningen, og dermed øges styrke og stabilitet i de bærende lag.

Når man laver en overfladebehandling udlægger man først en specialbitumen (klæbemiddel), som derefter bestrøs med granitskærver. Herefter komprimeres/vibreres/trykkes skærverne med tromle, så stenene kommer i kontakt med klæbemidlet. Herefter åbnes vejen og belægningen komprimeres yderligere af trafikken. Efter 2-4 uger bliver de overskydende sten fejlet bort/fjernet.

Trafikken på en sådan vej med nyudlagt OB vil støje mere i begyndelsen, men efterhånden som løse sten bliver bortfejlet og trafikken komprimerer og slider belægningen, vil støjen formindskes. Når OB'en har ligget nogle år, så vil den igen fremtræde som en flad og jævn asfaltvej.

Det er derfor en kortvarig gene for vejens naboer, som til gengæld får en ny og stærkere vej at færdes på.

Skadedyr:

Det forventes, at mængden af skadedyr, så som rotter og fluer forøges ved et større dyrehold.

Kommunens svar:

I forhold til fluegener, vil de hyppige udslusninger formodes at minimere fluegener. Med henblik på begrænsning af fluegener for de omkringboende vil der blive stillet vilkår om, at fluebekæmpelse skal ske i overensstemmelse med de af Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi, fastsatte retningslinjer.

Såfremt der opstår problemer med rotter, skal man i henhold til § 3 i Bekendtgørelse nr. 1507 af 13. december 2007 om bekæmpelse af rotter m.v. (med senere ændringer) kontakte kommunens tekniske forvaltning, som foretager rottebekæmpelse efter gældende lovgivning. Skanderborg Kommune vurderer dermed ikke, at skadedyr vil blive et problem i det ansøgte projekt.

Ejendomsværdiforringelse:

En bekymring for, at en godkendelse til et stort husdyrbrug påvirker de omkringliggende ejendommers værdi negativt.

Kommunens svar:

Spørgsmålet om værdiforringelse af omkringliggende ejendomme til et husdyrbrug er ikke et hensyn, der indgår i vurderingen af en ansøgning efter Husdyrloven. Det er et anliggende, der kan tages til domstolen.

Støj:

I den oprindelige Miljøgodkendelse er der en støjbelastningstabel under afsnit 2.2.1 hvor ansøger på nuværende tidspunkt både overskrider grænseværdi, midlingstid og sidst men ikke mindst tidsintervaller, hvilket er til stor gene for omkringliggende beboere.

Det må være rimeligt, at der før en godkendelse laves beregninger af støj og øget CO2 udslip.

Kommunens svar:

Skanderborg Kommune har ingen grundlag til at tro, at ansøger på nuværende tidspunkt overskrider de ved vilkår fastsatte grænseværdier. Brugen af landbrugsredskaber i marken er undtaget fra støjgrænserne.

Såfremt, at man føler sig generet af støj fra ejendommen, skal man henvende sig til Skanderborg Kommune ved at indgive en reel klage.

CO2 udslip er ikke omfattet af Husdyrloven.

MRSA:

Der er en risiko for spredning af MRSA smitte. Risikoen bliver voldsom forøget ved en udvidelse af dyreholdet. Dels vil der spredes mere gylle med risiko for spredning af MRSA smitte, og dels en større risiko for luftbåren spredning fra stalde.. Flere beboelser ligger i en afstand inden for denne grænse. Den øgede mængde skadedyr giver også en forøget risiko for spredning af MRSA virus.

I det hele taget er der meget lukkethed omkring risiko for MRSA smitte, og vi kender ikke konsekvenserne heraf, men lever med usikkerheden.

Kommunens svar:

For så vidt angår det af indsigelserne anførte om, at den ansøgte bedrift indebærer sundhedsfare for omgivelserne, bemærkes, at Skanderborg Kommune ved afgørelser om miljøgodkendelse efter Husdyrloven, kun kan tage stilling til forhold, der er omfattet af Husdyrloven.

Algevækst og forøget kvælstof:

Der er et stort forbrug af algefjerner, forårsaget af det høje kvælstoftryk.

Kommunens svar:

I indsigelserne er det anført, at ejendommene i nærområdet er plaget af algevækst. Det er Skanderborg Kommunes opfattelse, at især fugtighed, temperatur og næringsstofftilførsel, blandt andet i form af kvælstof, er af stor betydning for vækst af alger. Hvis de gunstige forhold for alger i form af passende fugtighed og temperatur i forvejen er til stede, vil øget kvælstofindhold i luften medføre øget vækst af alger på planter og bygningsflader.

Skanderborg Kommune finder ikke, at den risiko for forøgede algebelægninger, som kan være en følge af naboskab til et husdyrbrug, i almindelighed kan begrunde, at der fastsættes vilkår, som er videregående end de sædvanlige krav om anvendelse af bedste, tilgængelige teknologi til begrænsning af ammoniakfordampning, der skal fastsættes i overensstemmelse med gældende regler.

Manglende overholdelse af vilkår:

Der nævnes i tillæg nr. 1 stk. 2.1.3 at der skal anlægges en beplantet jordvold eller plantes skærmende beplantning syd og øst for produktionsanlægget senest et år efter opførsel. Dette er stadig ikke sket.

Kommunens svar:

Skanderborg Kommune har tilsynspligt på ejendommen. I forbindelse med tilsyn skal der tjekkes op på vilkårene i miljøgodkendelsen. Skanderborg Kommune har sidst været på tilsyn på ejendommen

Østermarksvej 11 i september 2014. At der ikke er fulgt op på vilkåret om beplantning syd og øst for anlægget, må derfor bero på en fejl fra kommunens side. Skanderborg Kommune vil snarest udføre et tilsyn på ejendommen, for at sikre sig, at alle vilkår bliver overholdt.

Afgørelsen om tillæg til miljøgodkendelse af 17. december 2008 for husdyrbruget, Overgård, Østermarksvej 11, 8660 Skanderborg, er truffet den 29. april 2015, og offentliggøres på Skanderborg Kommunes hjemmeside [www.Skanderborg.dk/bliv hørt](http://www.Skanderborg.dk/bliv_hørt), mandag den 4. maj 2015.

Klagevejledning

Der kan efter kapitel 7 i *Husdyrgodkendelsesloven* klages over kommunens afgørelse. Klagefristen udløber fire uger efter offentliggørelsen - det vil sige senest mandag den **1. juni 2015 kl. 15.30**.

Følgende kan klage:

Ansøger, miljøministeren, Sundhedsstyrelsen samt enhver, der må antages at have en individuel, væsentlig interesse i sagens udfald. Der kan desuden klages af visse organisationer, som angivet i §§ 85-87 i *Husdyrgodkendelsesloven*.

Du kan klage på to forskellige måder:

- Gennem Klageportalen, som du finder på borger.dk eller virk.dk - søg efter 'Klageportal'.
- Klagen sendes til Skanderborg Kommune, Bygge- og Miljøafdelingen, Knudsvej 34, 8660 Skanderborg, så vidt muligt elektronisk pr. e-mail til natur@Skanderborg.dk. Klagen vil her fra blive sendt videre til Natur- og Miljøklagenævnet, der er klagemyndighed. Ansøger vil få besked, hvis andre klager over afgørelsen.

Natur- og Miljøklagenævnet kan bestemme, at klagen har opsættende virkning på udnyttelsen. Udnyttelse af godkendelsen i klageperioden, og mens eventuel klage behandles, sker derfor på eget ansvar.

For at få behandlet en klage hos Natur- og Miljøklagenævnet skal klager indbetale et gebyr til Natur- og Miljøklagenævnet. Klagegebyret er fastsat til 500 kr. (2012-niveau – beløbet indeksreguleres den 1. januar hvert år).

Klager modtager en opkrævning fra Natur- og Miljøklagenævnet, når nævnet har modtaget klagen fra Skanderborg Kommune. Betales gebyret ikke på den anviste måde og indenfor den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen. Vejledning om gebyrbetalingen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside: www.nmkn.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis:

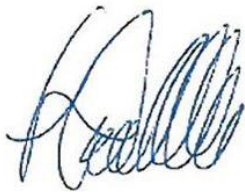
- 1) Klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves
- 2) Klageren får helt eller delvist medhold i klagen
- 3) Klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi, klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for at efterkomme afgørelsen som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret ikke.

Natur- og Miljøklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis klager har indledt forhandlinger med ansøger og/eller kommunen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret – for eksempel hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

Ifølge § 90 i *Husdyrgodkendelsesloven* kan afgørelsen desuden prøves ved domstolene. Et eventuelt sagsanlæg skal anlægges inden seks måneder efter, at afgørelsen er offentliggjort.

Med venlig hilsen

Hans Brok-Brandt

Afdelingsleder for Natur og Miljø /

Anne-Mette Norup
miljømedarbejder

Bilag:

Baggrund for afgørelsen om tillæg nr. 2 til miljøgodkendelse af 17. december 2008 for husdyrbruget, Overgård, Østermarksvej 11, 8660 Skanderborg inkl. bilag

Kopi af udkast til afgørelse inkl. bilag sendt til nedenstående, med tre ugers frist til at kommentere udkastet:

Ansøger: Karl Ole Jochumsen, Svejstrupvej 8, 8660 Skanderborg

Konsulent: Maria Katja Jensen, LMO, Erhvervsbyvej 13, 8700 Horsens

Orientering om, at udkast foreligger, og at der er tre ugers frist til at kommentere udkastet er sendt til:

Ejere af forpagtede udbringningsarealer der indgår i miljøgodkendelsen

Leif Sejr Sørensen, Bavnehøj 72, Vester Nebel, 6040 Egtved

Lars Yde, Overmarksvej 10, 8660 Skanderborg

Leif Møller, Boesvej 18, 8660 Skanderborg

Jørgen Sørensen, Skanderborgvej 100, 8680 Ry

Ole Buhl, Emborgvej 93, 8660 Skanderborg

Bente og Klaus Jensen, Østermarksvej 16, 8660 Skanderborg

Søren Frandsen, Alkenvej 45, 8660 Skanderborg

Jette Iversen, Krogdalsvej 5, 8660 Skanderborg

Jette Pedersen, Svejstrupvej 9, 8660 Skanderborg

Kristen Jakobsen, Bavnebjergvej 8, 8680 Ry

Karsten Jensen, Vroldvej 123, 8660 Skanderborg

Erna Andersen, Svejstrupvej 11, 8660 Skanderborg

Lars Andersen, Rødkildevej 6, 8660 Skanderborg

Svend Hovmand, Illerupvej 22, 8660 Skanderborg

Karsten Bundgård, Vroldvej 125, 8660 Skanderborg

Hans Hansen, Emborgvej 114, 8660 Skanderborg

Ejere af nabobeboelser

Se bilag 1.

Kopi af afgørelsen inkl. bilag sendt til:

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Reventlowsgade 14, 1, 1651 København V – e-mail: ae@ae.dk

Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø – e-mail: dnSkanderborg-sager@dn.dk

Danmarks Sportsfiskerforbund,

- Hovedkontor – e-mail: post@sportsfiskerforbundet.dk
- Den centrale miljøafdeling, Worsaaesgade 1, 7100 Vejle – e-mail: lbt@sportsfiskerforbundet.dk
- Miljøkoordinator Leif H. Poulsen, Rosenhøj 16, 8670 Låsby - e-mail: lp@sportsfiskerforbundet.dk

Dansk Ornitologisk Forening, Vesterbrogade 140, 1620 København V – e-mail: natur@dof.dk

Dansk Ornitologisk Forening, lokalafdeling – e-mail: Skanderborg@dof.dk

Det Økologiske Råd, Blegdamsvej 4B, 2200 København N – e-mail: husdyr@ecocouncil.dk

Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark v./ Formand Niels Barslund, Vormstrupvej 2, 7540 Haderup – e-mail: nb@ferskvandsfiskeriforeningen.dk

Forbrugerrådet, Fiolstræde 17, 1017 København K – e-mail: fbr@fbr.dk

Sundhedsstyrelsen, Embedslægeinstitutionen Nord, Langelandvej 8, 8940 Randers SV – e-mail: senord@sst.dk

Konsulent: Maria Katja Jensen, LMO, Erhvervsbyvej 13, 8700 Horsens – e-mail: mkj@lmo.dk

**Baggrund for afgørelsen om
tillæg nr. 2 til miljøgodkendelse af 17. december 2008
for husdyrbruget, Overgård, Østermarksvej 11, 8660
Skanderborg**

Indholdsfortegnelse:

1. Indledning	20
1.1. Ikke-teknisk resumé	20
1.2. Ansøger, ejerforhold og konsulentoplysninger	20
1.3. Lovgivningsmæssig baggrund.....	21
2. Vurdering af miljøpåvirkning fra anlægget	21
2.1. Anlæggets beliggenhed	21
2.2. Anlæggets indretning	23
2.3. Besætningssammensætning og staldtype.....	24
2.4. Husdyrgødningsproduktion og opbevaringsanlæg.....	24
2.5. Ammoniakemission fra stald og gødningsopbevaringslager.....	25
2.5.1. Ammoniak og natur.....	26
2.6. Lugtgener fra produktionsanlægget.....	29
2.7. Ressourceforbrug og øvrige miljøpåvirkninger fra produktionsanlægget.....	31
2.7.1. Vandforbrug	31
2.7.2. Afledning af vand	32
2.7.2.1. Sanitært spildevand.....	32
2.7.2.2. Spildevand fra rengøring	32
2.7.2.3. Tagvand.....	32
2.7.2.4. Befæstede arealer	32
2.7.3. Energiforbrug	32
2.7.4. Foderstoffer	33
2.7.5. Kemikalier m.v.	33
2.7.6. Affald	33
2.7.7. Skadedyr	33
2.7.8. Støv	34
2.7.9. Støj.....	34
2.7.10. Lys.....	34
2.7.11. Transporter til og fra anlægget	34
3. Anvendelse af bedste tilgængelige teknik – BAT - i forhold til anlægget	35
3.1. BAT i forhold til management	36
3.2. BAT i forhold til foder	36
3.3. BAT i forhold til staldindretning.....	36
3.4. BAT i forhold til vand- og energiforbrug	37
3.5. BAT i forhold til opbevaring og behandling af husdyrgødning	38
4. Vurdering af miljøpåvirkning fra udbringningsarealer	38
4.1. Udbringningsarealernes beliggenhed	38
4.2. Harmonikrav, tildeling af husdyrgødning og udbringningsmetode.....	39
4.3. Forbrug af handelsgødning, kemikalier m.m.	40
4.4. Affald	40
4.5. Lugt-, støv- og støjgener fra udbringningsarealer	40
4.6. Transporter til og fra udbringningsarealerne.....	40
4.7. Grundvand.....	41
4.8. Overfladevand.....	42
4.8.1. Kvælstofudvaskning	43
4.8.2. Fosforoverskud	46
4.8.3. Gældende målsætninger	48
4.9. Natur	50
4.9.1. Beskyttede naturtyper	50
4.9.2. Natura 2000-områder.....	51
4.9.3. Plante- og dyrearter med særligt strenge beskyttelseskrav (bilag IV-arter)	51
5. Anvendelse af bedste tilgængelige teknik – BAT i forhold til udbringningsarealer	52
5.1. BAT i forhold til udbringning af husdyrgødning.....	53
6. Landskabelige og kulturhistoriske værdier	53
6.1. Landskabelige værdier.....	54
6.2. Kulturhistoriske værdier	55
7. Bilagsfortegnelse	57

1. Indledning

1.1. Ikke-teknisk resumé

Ansøger Karl Ole Jokumsen, Østermarksvej 11, 8660 Skanderborg søger om at udvide svinebesætningen **fra** 26.000 smågrise (7,2 – 30 kg) og 15.000 slagtesvin (32-107 kg) **til** 38.000 smågrise (6,5 – 32 kg) og 27.600 slagtesvin (32-108 kg.), svarende til en ændring i dyreenheder (DE) fra 464 DE til 977 DE.

Der søges om etablering af klimastald samt slagtesvinestald på henholdsvis 1.040 m² og 3.120 m² i forlængelse af de eksisterende stalde på Østermarksvej 11, 8660 Skanderborg.

Skanderborg Kommune skal i henhold til blandt andet *Husdyrgodkendelsesloven* vurdere, om den ansøgte udvidelse og ændring og fremtidige drift af husdyrholdet kan gennemføres uden væsentlige påvirkninger på miljøet. Det er vurderet, at udvidelsen kan gennemføres, hvorfor dette tillæg til miljøgodkendelse meddeles.

Bygninger med besætning samt anlæg til opbevaring af foder og husdyrgødning er vurderet i forhold til blandt andet:

- ammoniakfordampning, lugt, lys, støj og støv fra stalde og opbevaringsanlæg
- opbevaring og bortskaffelse af blandt andet affald og kemikalier
- forbrug af vand, energi og hjælpestoffer
- anvendelse af bedste tilgængelige teknik (BAT)
- landskab.

Arealer til udbringning af husdyrgødning vurderes i forhold til blandt andet:

- grundvand
- overfladevand
- naturområder.

Tillægget regulerer som udgangspunkt – sammen med bedriftens øvrige miljøgodkendelse – driften i otte år, hvorefter tillægget revurderes på baggrund af de erfaringer, der har været med driften, og den udvikling der har været i metoder til reduktion af miljøpåvirkningen.

1.2. Ansøger, ejerforhold og konsulentoplysninger

Anlægget:

Adresse: Østermarksvej 11, 8660 Skanderborg
Ejendomsnummer: 7460011054
Matrikelnummer: 2b, Bjedstrup By, Dover m.fl.
CVR-nummer: 26114675
P-nummer: 1008528507
CHR-nummer: 23629

Ansøger/ejer/driftsherre:

Navn: Karl Ole Jochumsen
Adresse: Svejstrupvej 8, 8660 Skanderborg
Telefonnummer: 86577011
Mobilnummer: 40295811
E-mail: kojokumsen@mail.dk

Konsulent:

Navn: Maria Katja
Adresse: Erhvervsbyvej 13, 8700 Horsens
Telefonnummer: 76587548
Mobilnummer: 23383449
E-mail: mkj@lmo.dk

1.3. Lovgivningsmæssig baggrund

Når et husdyrbrug af den aktuelle type ønskes etableret, udvidet eller ændret til mere end 250 DE, skal anlægget med tilhørende udbringningsarealer til den producerede husdyrgødning vurderes i henhold til § 12 i *Husdyrgodkendelsesloven*. Dette tillæg til miljøgodkendelse er således udarbejdet efter *Husdyrgodkendelsesloven*, hvori EU's VVM-direktiv⁹ og IE-direktiv¹⁰ er indarbejdet.

I tillægget er der redegjort for konsekvenserne af at udvide husdyrholdet på bedriften, og for påvirkningen af miljøet i bred forstand. Bedriften har ikke biaktiviteter, der i sig selv er omfattet af IE-direktivet.

2. Vurdering af miljøpåvirkning fra anlægget

2.1. Anlæggets beliggenhed

Ejendommens eksisterende og planlagte produktionsanlæg ligger samlet på adressen Østermarksvej 11, 8660 Skanderborg.

De nye staldanlæg ligger ca. 3,7 km øst for byzonen til Ry og ca. 1,2 km nord for nærmeste bolig i samlet bebyggelse (Bjedstrup). Afstanden fra det nærmeste staldhjørne, på de nye staldafsnit, til nærmeste nabobeboelse er ca. 260 meter i sydøstlig retning (Overmarksvej 11). Nærmeste nabobeboelse uden landbrugspligt er Østermarksvej 7, beliggende ca. 315 meter sydvest for de nye stalde.

⁹ Rådets direktiv 85/337/EØF om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet med senere ændringer (VVM: Vurdering af Virkninger på Miljøet).

¹⁰ IE-direktivet (Industrial Emissions Directive) samler syv eksisterende direktiver om industriemissioner i ét direktiv.

Faktaboks

Jævnfør § 20 i *Husdyrgodkendelsesloven* skal kommunen sikre sig, at risikoen for forurening eller væsentlige gener for omgivelserne begrænses, hvis et anlæg ligger mindre end 300 meter fra:

- en beboelsesbygning på en ejendom uden landbrugspligt, der ligger i en samlet bebyggelse¹¹ i landzone, og som har en anden ejer end driftsherren
- et eksisterende eller ifølge kommuneplanens rammedel fremtidigt byzone- eller sommerhusområde
- et område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhverv eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lign.

Derudover gælder en række generelle afstandskrav - se tabel 1:

Tabel 1. Generelle afstandskrav - jævnfør §§ 6 og 8 i *Husdyrgodkendelsesloven* – samt aktuelle afstande fra husdyrproduktionsanlægget på Østermarksvej 11, 8660 Skanderborg

	Generelle afstandskrav, m	Aktuel afstand
Ikke-almene vandforsyningsanlæg	25	>25
Almene vandforsyningsanlæg	50	>50
Vandløb (herunder dræn) og søer	15 (100 ¹²)	>15
Offentlig vej og privat fællesvej	15	>15
Levnedsmiddelvirksomhed	25	>25
Beboelse på samme ejendom	15	Ca. 158
Naboskel	30	Ca. 30
Eksisterende eller ifølge kommuneplanens rammedel fremtidigt byzone- eller sommerhusområde	50	>50
Område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhvervsformål eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lign.	50	>50
Nabobeboelse, Overmarksvej 11, 8660 Skanderborg	50	Ca. 260

Skanderborg Kommune konstaterer:

- at det samlede produktionsanlæg vil ligge mere end 300 meter fra:
 - en beboelsesbygning på en ejendom uden landbrugspligt, der ligger i en samlet bebyggelse i landzone, og som har en anden ejer end driftsherren

¹¹ Ved en samlet bebyggelse forstås, at der inden for en afstand af 200 meter fra beboelsesbygningen ligger mere end seks andre beboelsesbygninger på hver sin samlede faste ejendom. Beboelsesbygninger på ejendomme med landbrugspligt efter Landbrugslovens regler samt beboelsesbygninger, der ejes af driftsherren, medregnes ikke.

¹² Beholdere til opbevaring af flydende husdyrgødning må i henhold til § 8, stk. 2 i *Husdyrgodkendelsesloven* ikke etableres inden for en afstand af 100 meter til åbne vandløb og til søer med et areal, der er større end 100 m².

- et eksisterende eller ifølge kommuneplanens rammedel fremtidigt byzone- eller sommerhusområde

- et område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhverv eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lignende

- at de generelle afstandskrav, som nævnt i tabel, 1 er overholdt

Skanderborg Kommune vurderer:

- at risikoen for forurening eller væsentlige gener for omgivelserne fra anlægget begrænses, når de til enhver tid gældende generelle miljøregler for den pågældende type husdyrbrug samt de supplerende vilkår for miljøgodkendelsen overholdes
- at overholdelsen af de generelle afstandskrav – i kombination med overholdelse af de til enhver tid gældende generelle miljøregler for den pågældende type husdyrbrug og af de opstillede vilkår for miljøgodkendelsen – vil sikre de pågældende vandforsyningsanlæg, vandløb m.m. samt boligområder m.v. tilstrækkeligt mod væsentlige gener eller forurening fra husdyrbrugets anlæg. Se desuden kommunens vurdering i afsnit 2.5. Ammoniakfordampning fra stald og gødningsopbevaringslager og 2.6. Lugtgener fra produktionsanlægget.

2.2. Anlæggets indretning

Ansøgers oplysninger

Det planlagte byggeri på husdyrbruget opføres, som forlængelse af de eksisterende stalde, og indrettes i overensstemmelse med bestemmelserne i *Husdyrgødningsbekendtgørelsen*¹³ og i den generelle byggelovgivning i øvrigt.

En oversigt af de nye anlæg fremgår af tabel 2, og anlæggets samlede opbevaringsanlæg og befæstede pladser fremgår af tabel 3.

Tabel 2. Oversigt over de nye bygninger, Østermarksvej 11, Skanderborg

Bygning jf. kortbilag A	Anvendelse	Størrelse i m²	Gulvprofil/indretning	Antal dyr/stipladser
1	Slagtesvin	3.120	Delvis spaltegulv, 25-49 % fast gulv	12.600/2.800
2	Smågrise	1.040	Delvis spaltegulv	12.000/1.850

¹³ Bekendtgørelse nr. 915 af 27. juni 2013 om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v.

Tabel 3. Oversigt over opbevaringsanlæg og befæstede pladser der anvendes fremover, Østermarksvej 11, 8660 Skanderborg

Anlæg	Byggeår	m ² / m ³	Afløb til	Seneste 10 års beholderkontrol ¹⁴	Overdækning
Gyllebeholder	2012	6.000	-		Teltdug
Gyllebeholder	2001	3.200	-	2011	Flydelag
Gyllebeholder	1994	1.050	-	2004	Flydelag
Gyllebeholder	1982	1.050	-	2011	Flydelag
Vaskeplads		20	Gyllebeholder	-	-
Vaskeplads		24	Gyllebeholder	-	-

2.3. Besætnings sammensætning og stalddtype

Ansøgers oplysninger

Besætnings sammensætningen, fordelt på stalddtype samt husdyrbrugets årlige produktion ved den nuværende og den ansøgte drift, fremgår af tabel 4.

Tabel 4. Besætnings sammensætning, stalddtype og årlig produktion i nudrift og ansøgt drift, Østermarksvej 11, 8660 Skanderborg

Husdyrtype, mdr./ vægtklasse	Stald- og gulvtype*	Nudrift		Ansøgt	
		Antal	DE	Antal	DE
Smågrise 7,2-30 kg/6,5-32 kg	Toklimastald, delvist spaltegulv	26.000	120,00	38.000	196,15
Slagtesvin 30-102/32-108 kg	Delvis spaltegulv, 25-49 % fast gulv	10.000	256,83	22.600	639,08
Slagtesvin 30-102/32-108 kg	Drænet gulv + spalter (33/67)	5.000	128,41	5.000	141,39
I alt		-	505,24	-	976,62

* jævnfør ansøgnings systemet på www.husdyrgodkendelse.dk

Kommunen vurderer

For et husdyrbrug kan der være en vis variation i den årlige produktion og i fordelingen af de enkelte dyretyper hen over året. Miljøpåvirkningen er forskellig fra dyretype til dyretype og fra stalddtype til stalddtype, hvorfor miljøvurderingen afhænger af dyresammensætning og fordeling på stalddtype. Skanderborg Kommunes vurdering er foretaget ud fra en besætning med en årlig produktion, som angivet i tabel 4, på **maksimalt 977 DE** med den aktuelle beregningsmetode.

Det forudsættes, at den årlige produktion:

- ikke overstiger 977 DE
- sker jævnt fordelt over året

2.4. Husdyrgødningsproduktion og opbevaringsanlæg

Ansøgers oplysninger

Den projekterede husdyrproduktion med de pågældende stalddtyper giver ifølge beregningen i IT-ansøgnings systemet på www.husdyrgodkendelse.dk anledning til en samlet årlig

¹⁴ Jævnfør Bekendtgørelse nr. 723 af 12. september 1997 om kontrol af beholdere for flydende husdyrgødning, ensilagesaft eller spildevand (med senere ændringer), skal åbne og lukkede beholdere til opbevaring af flydende husdyrgødning, ensilagesaft eller spildevand på mere end 100 m³ kontrolleres mindst hver 10. år af en autoriseret kontrollør.

husdyrgødningsproduktion med et indhold af kvælstof (N) og fosfor (P) på i alt ca.: 91.731 kg N og 21.442 kg P.

Al gyllen udbringes på ejede og forpagtede udbringningsarealer.

Husdyrbrugets opbevaringsanlæg og de enkelte anlægs kapacitet fremgår af tabel 3, og husdyrproduktionens tilførsel til anlæggene er opgjort i tabel 5:

Tabel 5. Tilførsel til opbevaringsanlæg, Østermarksvej 11, Skanderborg

Tilførsel	m ³ /år	Opbevaringskapacitet, mdr.
Gylle	19.845	10
Regnvand fra pladser	70	

Gødningsproduktionen fra den ansøgte besætning på 977 DE er beregnet til 19.845 m³ årligt. Heri indgår normalt for drikkevandsspild og rengøringsvand. Derudover bør vaskevand fra vask af maskiner og lignende ligeledes medregnes. I alt tilledes der således gyllebeholdere, ca. 19.915 m³ årligt. Der er i ansøgt drift i alt 11.300 m³ gyllebeholdere til rådighed på ejendommen. Opbevaringskapaciteten på ejendommen, for flydende husdyrgødning, er på den baggrund beregnet til ca. 7 måneder.

For tilstrækkelig opbevaringskapacitet har ejer en aftale om opbevaring af gylle på anden ejendom. Det drejer sig om ejendommen Storhøjvej 29, 8660 Skanderborg, hvor der opbevares 1.500 m³ gylle fra Østermarksvej 11. Ligeledes har ejer en ejendom Hårbyvej 43, 8660 Skanderborg, hvor der er en gyllebeholder på 3.000 m³, som fremover vil blive benyttet til opbevaring af gylle fra Østermarksvej 11. I alt er der 15.800 m³ gyllebeholdere til rådighed, og opbevaringskapacitet for ejendommen vil dermed blive på ca. 10 måneder.

Kommunen vurderer

Ifølge *Husdyrgødningsbekendtgørelsen* vil en opbevaringskapacitet svarende til mindst ni måneders produktion normalt være tilstrækkelig til, at udbringningen og gødningsanvendelsen kan ske i overensstemmelse med de generelle miljøregler. På den baggrund vurderes den opgivne 10 måneders opbevaringskapacitet at være tilstrækkelig.

Skanderborg Kommune vurderer samlet set på baggrund af det oplyste:

- at opbevaring af husdyrbrugets husdyrgødning vil ske på en måde, som er i overensstemmelse med de generelle miljøregler
- at overholdelsen af de generelle miljøregler og af de øvrige opstillede vilkår for miljøgodkendelsen vil medvirke til at begrænse den mulige påvirkning af det omgivne miljø fra opbevaringsanlæggene.

2.5. Ammoniakemission fra stald og gødningsopbevaringslager

Ansøgers oplysninger

Husdyrbruget opfylder det generelle reduktionskrav på 30 % med hensyn til ammoniakemission (fordampning) i forhold til det pågældende referencestaldsystem - jævnfør bilag 3 i *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen*.

Det generelle ammoniak-reduktionskrav opfyldes blandt andet ved:

- Etablering af luftrenser i det nye slagtesvineafsnit
- Delvis spaltegulv med 25-49 % fast gulv i det nye slagtesvineafsnit

Af tabel 6 fremgår størrelsen af den samlede ammoniakemission i nudrift og ansøgt drift fra stald og gødningsopbevaringslager, som den er beregnet med beregningsmodellen i IT-ansøgningssystemet på www.husdyrgodkendelse.dk.

Tabel 6. Ammoniakemission fra stald og gødningsopbevaringslager, omregnet til kg kvælstof (N) pr. år, ansøgt drift, Østermarksvej 11, 8660 Skanderborg

Ammoniakemission	Kg kvælstof (N) pr. år
Nudrift	ca. 4.401 kg N/år
Ansøgt drift	ca. 6.821 kg N/år
Mer-emission, som følge af udvidelsen:	ca. 2.420 kg N/år

2.5.1. Ammoniak og natur

Faktaboks

Hovedparten af ammoniakdepositionen (kvælstofnedfald) fra et husdyrbrug vil - afhængigt af flere forhold - på et tidspunkt blive afsat i landskabet i større eller mindre afstand fra kilden. Størstedelen af den ammoniakdeposition, som direkte kan henføres til et husdyrbrug, vil formentlig ske i terrænet inden for ca. 1 kilometers afstand fra produktionsanlægget. Ammoniakdeposition er som regel til ugunst for opretholdelse af de naturtyper, der kun har brug for en begrænset næringsstofmængde for at kunne trives. Kommunen er forpligtiget til, at vurdere ammoniakdepositionen i forhold til omkringliggende natur.

I henhold til § 7 i *Husdyrgodkendelsesloven* er etablering, udvidelse og ændring af anlæg på husdyrbrug, der er eller derved bliver større end 15 dyreenheder, ikke tilladt, hvis stald eller gødningsopbevaringsanlæg ligger i en afstand på mindre end ti meter til, eller helt eller delvis inden for, nærmere bestemte ammoniakfølsomme naturtyper beliggende **inden for** internationale naturbeskyttelsesområder (Natura 2000-områder) eller nærmere bestemte ammoniakfølsomme naturtyper beliggende **uden for** internationale beskyttelsesområder.

Jævnfør *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens* bilag 3, inddeles naturtyperne, omfattet af *Husdyrgodkendelseslovens* § 7, i tre kategorier:

Kategori 1-natur. Naturområder beliggende **inden for** internationale naturbeskyttelsesområder, som indgår i udpegningsgrundlaget for området og er kortlagt af Naturstyrelsen.

Kategori 2-natur. Naturområder beliggende **uden for** internationale naturbeskyttelsesområder. Det drejer sig om naturtyperne: højmoser, lobeliesøer, heder større end ti ha, som er omfattet af *Naturbeskyttelseslovens*¹⁵ § 3, og overdrev større end 2,5 ha, som er omfattet af *Naturbeskyttelseslovens* § 3.

¹⁵ Lovbekendtgørelse nr. 951 af 3. juli 2013 af lov om naturbeskyttelse (med senere ændringer).

Kategori 3-natur. Ammoniakfølsomme naturtyper, som ikke er omfattet af kategori 1- og 2-natur: heder, moser og overdrev, som er beskyttet efter *Naturbeskyttelseslovens* § 3, og ammoniakfølsomme skove, der er beliggende **uden for** de internationale naturbeskyttelsesområder.

Der er fastsat forskellige beskyttelseskrav i forhold til de forskellige naturtyper. Den tilladte maksimale **totaldeposition** fra et husdyrbrug til kategori 1-natur er afhængig af antallet af husdyrbrug i nærheden (Antallet af andre husdyrbrug i området er defineret efter nærmere regler om vurdering af kumulation). Hvis der ikke er andre husdyrbrug, må der fra husdyrbruget, der søger om en miljøgodkendelse, være en **totaldeposition** på 0,7 kg N pr. ha pr. år. Er der ét husdyrbrug udover husdyrbruget, der søger, falder den tilladte **totaldeposition** til 0,4 kg N pr. ha pr. år, og endelig, hvis der er mere end ét husdyrbrug udover husdyrbruget der søger, må **totaldepositionen** fra husdyrbruget, der søger om en miljøgodkendelse, maksimalt være 0,2 kg N pr. ha pr. år.

Den maksimale tilladte **totaldeposition** til kategori 2-natur er 1,0 kg N pr. ha pr. år, mens den maksimale tilladte **merdeposition** til kategori 3-natur som udgangspunkt er 1,0 kg N pr. ha pr. år.

Kommunen kan i konkrete tilfælde tillade en merdeposition til kategori 3-natur, der er større end 1,0 kg N pr. ha pr. år, men kan ikke stille krav om mindre merdeposition end 1,0 kg N pr. ha pr. år. Kommunen skal efter nærmere kriterier foretage en konkret vurdering af, om der er tale om særlige regionale eller lokale naturinteresser og af, om der skal stilles krav til den maksimale kvælstof-merdeposition.

I følge Husdyrlovens § 26 stk. 2, skal miljøvurderingen foretages på baggrund af alle ændringer og udvidelser siden 1. januar 2007, dog højst over en 8-årig periode. Det betyder, at det ansøgte projekt skal vurderes, i forhold til den drift der var på ejendommen 1. januar 2007, hvilket var 9.000 smågrise (7,2 – 30 kg), 5840 slagtesvin (30-102 kg) og 15 kvier (6-27 mdr.). Dette har selvfølgelig kun relevans, ved de forhold, hvor man skal vurdere på merbelastningen fra anlægget, hvilket vil være gældende for ammoniakdepositionen til de omkringliggende kategori 3-naturområder.

Indenfor 1000 meter fra anlægget ligger der to § 3 beskyttede moser samt op til flere § 3 beskyttede vandhuller. Moserne er beliggende nordøst for anlægget med en afstand på henholdsvis 168 meter og 185 meter fra de nye staldforlængelser.

Mosen som ligger tættest på anlægget er blevet besigtiget af Skanderborg Kommune i juni 2013, naturområde A på bilag E. Ved besigtigelsen har man registreret blåbær, blåtop og kragefod m.m. De oplyste arter er næringsfattige, og indikerer, at der om ikke andet i hvert fald har været begrænset med næringsstoffer på lokaliteten. De registrerede arter er alle fundet i den nordlige ende af mosen.

Skanderborg Kommune har besigtiget mosen på ny i forbindelse med påbegyndelse af ansøgningen om tillæg. Kommunen har ud fra besigtigelsen vurderet, at mosen i den nordlige ende har karakter af Natura 2000 naturtypen "skovbevokset tørvemose", i mens den sydlige ende mere blot har karakter af en mose med pile/birke krat.

Den betydelig mindre mose, naturområde B på bilag E, beliggende ca. 210 meter nordvest for den nye klimastald er vokset til i pilekrat.

Merdepositionen (fra nudrift 2007) til det sydligste punkt af den mose, der ligger tættest på ejendommen Østermarksvej 11 (naturområde A), er beregnet til 5,4 kg N/ha/år, i mens merdepositionen til den

nordlige del af mosen, hvor de kvælstoffølsomme arter er registreret, er på 1,0 kg N/ha/år. Totaldepositionen er henholdsvis 7,4 og 1,4 kg N/ha/år.

Den nærmeste kategori 2-natur er et overdrev beliggende ca. 1,3 km fra anlægget.

Nærmeste kategori 1-natur er Habitatområde nr. 48/Fuglebeskyttelsesområde nr. 35, som ligger ca. 3 km sydvest for anlægget.

Kommunens samlede vurdering i forhold ammoniakemission fra anlægget

Det generelle ammoniakreduktionskrav, som fremgår af *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen*, er ifølge ansøgningen med de tilhørende beregninger overholdt.

Faktaboks

Overholdelsen af det generelle ammoniakreduktionskrav og det generelle beskyttelsesniveau beskytter - ifølge intentionerne bag *Husdyrgodkendelsesloven* - som udgangspunkt de kvælstoffølsomme naturtyper tilstrækkeligt mod kvælstofpåvirkning fra husdyrbrugs produktionsanlæg.

Der er ikke foretaget beregninger af ammoniakdepositionen til det nærmeste kategori 1 og 2 natur. Grunden den store afstand mellem naturområderne og anlægget, vurderes det lovpligtige beskyttelseskrav for overholdt.

Kategori 3 mosen der er beliggende ca. 210 meter fra den nye klimastald er en stærk tilvokset mose. Hovedkilden til næringsberigelse af mosen er ammoniakdeposition fra husdyrproduktionen samt næringsberiget overfladevand, der løber til mosen via rodzonen på omkringliggende dyrkede arealer. Tålegrænsen for mosen vurderes til at være 15-25 kg N/ha/år.

Baggrundsbelastningen for området er ifølge DCE¹⁶ på 14 kg N/ha/år. Ammoniakdepositionen på naturområdet fra baggrundsbelastningen samt totaldepositionen fra anlægget ligger således lavere end naturområdets tålegrænse, og Skanderborg kommune vurderer dermed, at merdepositionen af ammoniak ikke vil ændre naturområdets tilstand i negativ retning.

Den sydligste del af kategori 3 mosen som ligger tættest på anlægget, er ligeledes vurderet til at have en tålegrænse på 15-25 kg N/ha/år. Der ledes husspildevand til mosen fra omkringliggende ejendomme, hvilket er med til at berige den sydlige del af mosen med næring. Baggrundsbelastningen samt totaldepositionen fra anlægget ligger under den øvre tålegrænse, og det vurderes dermed, at merdepositionen af ammoniak fra anlægget ikke vil medføre en tilstandsændring for naturområdet.

Den nordlige del af mosen (naturområde A) har Skanderborg Kommune vurderet som værende kvælstoffølsom. "Skovbevokset tørvemose" har en tålegrænse på 10-20 kg N/ha/år. Med en baggrundsbelastning på 14 kg N/ha/år, og en totaldeposition på 1,4 kg N/ha/år, vil belastningen ligge i den høje ende af tålegrænsen. Skanderborg Kommune vurderer derfor, at en forøgelse af ammoniak til naturområdet formodentlig vil have en påvirkning på naturområdet. Skanderborg Kommune fastsætter derfor en max. merdeposition på 1 kg N/ha/år til den nordlige del af mosen, hvilket er den lovmæssige fastsatte grænse for en tilstandsændring.

¹⁶ Videnskabelig rapport fra DCE nr. 73, 2013 "Atmosfærisk deposition 2012".

Skanderborg Kommune vurderer i det konkrete tilfælde, og på baggrund af de beregninger, der er foretaget, at tålegrænserne ikke overskrides, og at de naturarealer, som ligger i nærområdet omkring produktionsanlægget, ikke er så kvælstoffølsomme, at der helt undtagelsesvist skal stilles yderligere vilkår for at beskytte de pågældende naturområder tilstrækkeligt mod kvælstofpåvirkning fra produktionsanlægget.

Kravet til ammoniakdeposition fra stald og lager skal ikke, i det konkrete tilfælde, skærpes af hensyn til den kumulative effekt fra andre husdyrbrug.

Den reelle ammoniakdeposition fra husdyrbrugets anlæg vil afhænge af flere forhold, men ammoniakdepositionen vil især kunne minimeres ved grundig og hyppig rengøring af de overflader, som husdyrgødningen afsættes på i staldene. Kommunen vurderer samlet set på baggrund af det oplyste:

- at husdyrbruget – ved overholdelse af de til enhver tid gældende generelle miljøregler, og af de øvrige opstillede vilkår for miljøgodkendelsen – drives således, at påvirkningen på omgivelserne med luftbåret kvælstof fra produktionsanlægget minimeres
- at ammoniakemissionen (fordampningen) fra produktionsanlægget i sig selv ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af de omkringliggende naturområder.

2.6. Lugtgener fra produktionsanlægget

Ansøgers oplysninger

Den primære kilde til lugt fra husdyrbrugets anlæg er fra ventilation af staldene. Afhængigt af vejrforholdene kan der forekomme lugtgener fra staldene. Der kan desuden forekomme lugtgener, når gyllen i gyllebeholderne omrøres i forbindelse med udbringningen - dette sker primært om foråret.

Tabel 7 viser de beregnede geneafstande med hensyn til lugt fra staldene efter projektets gennemførelse, som er fremkommet ved brug af de beregningsmodeller, der indgår i IT-ansøgningssystemet på www.husdyrgodkendelse.dk.

Tabel 7. Lugtgeneafstande fra staldene efter projektets gennemførelse, Østermarksvej 11, 8660 Skanderborg.

Områdetype	Lugtgeneafstand, ansøgt drift, m	Faktisk afstand fra staldanlægget, m
Byzone	1.116	Ca. 3.700
Samlet bebyggelse	861	Ca. 1.200
Enkeltbolig ¹⁷	444	321

¹⁷ Beboelsesbygninger på ejendomme med landbrugspligt efter *Landbrugslovens* regler samt beboelsesbygninger, der ejes af driftsherren, indgår ikke.

Kommunen vurderer

Faktaboks

I *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen* (bilag 3), er der fastsat en række lugtgenekriterier i forhold til de tre områdetyper: byzone, samlet bebyggelse og enkeltbolig på henholdsvis 5, 7 og 15 OU_E¹⁸ pr. m³ luft. Lugtgenekriterierne kan betragtes som den maksimale, miljømæssigt acceptable lugtgenebelastning fra en given kilde ved den pågældende områdetype. Ved lugtgeneafstand forstås den beregnede mindste afstand fra staldanlægget til det pågældende område, hvor de i lovgivningen fastsatte lugtgenekriterier med hensyn til de tre forskellige områdetyper netop er opfyldt. Lugtgenekriterierne er overholdt, hvis de fastsatte lugtgenegrænser på henholdsvis 5, 7 og 15 OU_E pr. m³ luft ikke overskrides i mere end en procent af tiden – svarende til ca. syv timer i alt om måneden.

Lugtgeneafstandene forøges efter nærmere regler, hvis der inden for 300 meter fra den del af byzone og den pågældende beboelse i samlet bebyggelse, der ligger nærmest det pågældende staldanlæg, er andre husdyrbrug med mere end 75 dyreenheder. Tilsvarende forøges lugtgeneafstanden, hvis der er andre sådanne husdyrbrug inden for 100 meter fra enkeltbolig uden landbrugspligt. Dette sker for at indregne effekten (den kumulative effekt) af den mulige lugtpåvirkning som andre husdyrbrug i området måtte give anledning til.

Lugtgeneafstandene formindskes efter nærmere regler, hvis staldanlægget ligger nord for den pågældende områdetype. Dette begrundes med, at den hyppigste vindretning i Danmark er vestlig og sydvestlig, og at nordenvind typisk forekommer i vinterhalvåret, hvor de relativt lave temperaturer, som regel medvirker til at dæmpe lugtafgivelsen.

Ifølge beregningen er de lugtgenekriterier, som fremgår af *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen* (bilag 3) – i forhold til de to områdetyper, byzone og samlet bebyggelse - overholdt i det konkrete tilfælde. For enkeltbolig uden landbrugspligt er geneafstanden ikke overholdt. Lugtgeneafstandene har ikke skullet forøges af hensyn til vurdering af den kumulative effekt fra andre husdyrbrug.

Når lugtgeneafstanden ikke er overholdt, så har ansøger mulighed for at lave en specifik spredningsberegning – en OML-beregning. Ved en OML beregning inddrages hyppighed af vindretninger.

En sådan OML beregning er gennemført for dette projekt. OML beregningen er udført på basis af 10 års vejerdata, og der er derfor anvendt en "skarp tolkning". De benyttede data samt resultatet af OML beregningen kan ses af bilag 1.

Beregningen viser, at lugtgenegrænsen er overholdt til de nærmeste nabobeboelser Østermarksvej 7, Østermarksvej 9 og Overmarksvej 11.

Ud over de mulige lugtgener fra staldanlægget kan der forekomme lugtgener i forbindelse med omrøring af gyllebeholderne og øvrig gyllehåndtering. Gylleomrøring og øvrig gyllehåndtering sker primært i forbindelse med udbringningen, der hovedsageligt sker om foråret.

Den reelle lugtpåvirkning fra husdyrbrugets anlæg vil afhænge af flere forhold. Lugtpåvirkningen vil dog generelt kunne minimeres ved grundig og hyppig rengøring af de overflader, som husdyrgødning og

¹⁸ OU_E = Lugt-enheder (Odour Units) bestemt efter den europæiske standard for lugtanalyse, hvor 1 OU_E er grænsen for, hvornår den pågældende lugt kan erkendes.

foderrester afsættes på samt ved minimering af det tidsrum, som gylleomrøring og gylleudbringning foretages i. Skanderborg Kommune vurderer samlet set på baggrund af det oplyste:

- at projektets gennemførelse ikke vil medføre væsentlige, forøgede lugtgener fra produktionsanlægget
- at de væsentligste lugtgener fra produktionsanlægget vil ske i forbindelse med gyllehåndtering, mens lugtgenerne vil være mere begrænsede fra staldene generelt
- at husdyrbruget – ved overholdelse af de til enhver tid gældende generelle miljøregler og vilkår for miljøgodkendelsen – drives således, at lugtpåvirkningen på omgivelserne fra produktionsanlægget minimeres, og så de i lovgivningen fastsatte lugtgenekriterier overholdes, og lugtgenegrænserne dermed ikke overskrides i mere end 1 % af tiden.

2.7. Ressourceforbrug og øvrige miljøpåvirkninger fra produktionsanlægget

2.7.1. Vandforbrug

Ansøgers oplysninger

Vandforbruget på ejendommen vil blive dobbelt så stor, i takt med, at dyreholdet forøges med godt det dobbelte. Vandforbruget til luftrenseren er inkluderet i forbruget.

Husdyrbrugets vandindvindingsanlæg samt forbrug fremgår af tabel 8.

Tabel 8. Husdyrbrugets vandindvindingsanlæg og forbrug, Østermarksvej 11, 8660 Skanderborg

Boring/vandværk	Anlægsnr.	Forbrug - nudrift, m ³	Forbrug - ansøgt, m ³	Ændring, %
Husholdning	-	170	170	0
Staldanlæg	-	9.500	19.000-21.000	100-121

Kommunen bemærker

Det fremgår af tabel 8, at vandforbruget på ejendommen forventes at stige med ca. 100-121 % i ansøgt drift. Det øgede vandforbrug i staldanlægget afspejler det forøgede antal svin. Det vil være i ejers interesse at minimere driftsomkostningerne med hensyn til vandforbruget, hvorfor Skanderborg Kommune antager, at vandspild/forbrug i videst mulig omfang vil blive imødegået, og at der ikke vil forekomme et overforbrug af vand på ejendommen.

Det øgede vandforbrug forventes forsynet fra Bjedstrup Vandværk. Hvorvidt vandværket har kapacitet til det øgede vandforbrug er pt. usikkert. Skanderborg Kommune undersøger sagen. Bjedstrup Vandværk vil skulle have en godkendelse fra Skanderborg Kommune. Såfremt det ikke er muligt for vandværket at levere den ønskede mængde vand, vil ansøger alternativt skulle anlægge egen boring. Dette vil ligeledes kræve en særskilt tilladelse ved Skanderborg Kommune.

2.7.2. Afledning af vand

2.7.2.1. Sanitært spildevand

Ansøgers oplysninger

Sanitært spildevand er beskrevet i miljøgodkendelse af 17. december 2008. Der er ikke forhold i dette tillæg, der ændrer på kommunens vurdering i miljøgodkendelsen.

2.7.2.2. Spildevand fra rengøring

Den ekstra mængde spildevand fra rengøring af de nye stalde, vil blive ledt til gyllekanaler.

Opbevaringskapaciteten på ejendommen er tilstrækkelig.

2.7.2.3. Tagvand

Ansøgers oplysninger

Tagvand fra de eksisterende stalde ledes til rørledning, som er ført hen over mark og udleder til Mossø via Langdal Bæk og Monnes Å.

Tagvand fra de nye stalde ønskes ligeledes ledt til rørledningen med udledning til Mossø.

2.7.2.4. Befæstede arealer

Ansøgers oplysninger

Der ansøges ikke om yderligere befæstede arealer.

Kommunens samlede vurdering vedrørende afledning af vand

Skanderborg Kommune vurderer på baggrund af det oplyste, at opbevaring og håndtering af spildevand vil foregå på en miljømæssig forsvarlig måde, når de til enhver tid gældende, generelle regler og de supplerende vilkår for miljøgodkendelsen overholdes.

I forhold til tagvand fra de nye stalde vil det bero på en konkret vurdering, hvorvidt det kan ledes til eksisterende rørledning uden komplikationer. Der vil derfor blive stillet vilkår om, at der skal ansøges ved Skanderborg Kommune om en udledningstilladelse inden byggeriet påbegyndes.

2.7.3. Energiforbrug

Ansøgers oplysninger

Som følge af, at produktionen på ejendommen næsten fordobles, vil forbruget af energi ligeledes blive fordoblet.

Husdyrbrugets energiforbrug i nudrift og ansøgt drift fremgår af tabel 9.

Tabel 9. Husdyrbrugets energiforbrug i nudrift og ansøgt drift, Østermarksvej 11, 8660 Skanderborg

Ressource	Forbrug - nudrift	Forbrug - ansøgt	Ændring, %
Elforbrug, kWh	190.000	380.000	100
Dieselolie, l	85.000	85.000	100

Kommunen bemærker

Som det fremgår af tabel 9, vil forbruget af energi stige, som følge af det udvidede dyrehold samt energi til luftrensning. Energiforbruget bør løbende følges, og forbruget bør af flere årsager til stadighed søges minimeret. Det vil være i ejers interesse, at minimere driftsomkostningerne med hensyn til forbrug af

energi, hvorfor Skanderborg Kommune antager, at der ikke vil blive forbrugt mere energi end nødvendigt på ejendommen.

2.7.4. Foderstoffer

Ansøgers oplysninger

Placering og håndtering af foder er uændret i forhold til miljøgodkendelse af 17. december 2008.

Kommunen vurderer

Da der ikke ansøges om ændringer, vil der ikke foretages en vurdering heraf.

2.7.5. Kemikalier m.v.

Ansøgers oplysninger

Den ansøgte drift vil ikke medføre nogen ændring i anvendelsen samt opbevaringen af kemikalier. Kemikalier m.v. er beskrevet i miljøgodkendelse af 17. december 2008.

Kommunen vurderer

Da den ansøgte udvidelse ikke bevirker en ændring af opbevaringen samt anvendelsen af kemikalier m.v. vurderer Skanderborg Kommune ikke herpå.

2.7.6. Affald

Ansøgers oplysninger

Forøgelsen af dyreholdet vil medføre en større mængde døde dyr på ejendommen. Døde dyr afhentes af DAKA.

Alle øvrige faktorer vedrørende affald vil forblive uændret i ansøgt drift. For beskrivelse se eksisterende godkendelse.

Kommunen vurderer

Skanderborg Kommune vurderer, at bortskaffelse af døde dyr sker på en miljømæssig forsvarlig måde, når de til enhver tid gældende generelle regler overholdes.

2.7.7. Skadedyr

Ansøgers oplysninger

Der oplyses, at bekæmpelse af skadedyr vil forsættes som hidtil beskrevet i miljøgodkendelse af 17. december 2008.

Kommunen vurderer

I takt med, at dyreholdet forøges, vil der være risiko for en større mængde skadedyr på ejendommen. Da det drejer sig om lukkede stalde, samt foderet opbevares i lukkede fodersiloer, vurderer Skanderborg kommune ikke, at der efter projektets gennemførelse vil ske en væsentlig opformering af fluer og skadedyr på husdyrbruget.

Der vil blive stillet vilkår til, at der på husdyrbruget foretages effektiv fluebekæmpelse i overensstemmelse med de af Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi, fastsatte retningslinjer herom.

2.7.8. Støv

Ansøgers oplysninger

Støv er beskrevet i miljøgodkendelse af 17. december 2008. Der er ikke forhold i dette tillæg, der ændrer på kommunens vurdering i miljøgodkendelsen.

2.7.9. Støj

Ansøgers oplysninger

Støj er beskrevet i miljøgodkendelse af 17. december 2008. Der er ikke forhold i dette tillæg, der ændrer på kommunens vurdering i miljøgodkendelsen.

2.7.10. Lys

Ansøgers oplysninger

Lys er beskrevet i miljøgodkendelse af 17. december 2008. Der er ikke forhold i dette tillæg, der ændrer på kommunens vurdering i miljøgodkendelsen.

2.7.11. Transporter til og fra anlægget

Ansøgers oplysninger

Som følge af udvidelsen af svineholdet på ejendommen, vil antallet af transportere med foder, husdyrgødning samt levende dyr blive væsentlig forøget.

Tablet 10. Samlet oversigt over det årlige antal transportere samt transporttyper, Østermarksvej 11, Skanderborg.

Transporttype	Antal transportere, nudrift	Antal transportere, ansøgt drift	Forskel i antal transportere
Husdyrgødning	Ca. 430	Ca. 580	+150
Foder, kraftfoder	150	250	+100
Foder, grovfoder	200	250	+50
Dieselolie	4	8	+4
Handelsgødning	5	5	0
Husdyr til og fra ejendom	70	55	-15
Døde dyr	75	75	0
Dagrenovation	26	26	0
Dyr til slagtning	110	170	+60
I alt:	1.070	1.419	+349

Langt de fleste transporter til og fra ejendommen vil forgå på hverdage mellem kl. 6-18. Det er dog almindeligt, at sæsonbetonet arbejde vil forekomme udenfor normal arbejdstid.

Transporten med gylle til ejendommen Storhøjvej 29, Hvolbæk vil foregå i lukket lastbil.

Kommunen vurderer

I den eksisterende miljøgodkendelse fra 17. december 2008 er der noteret, at der vil være 614 transporter til og fra ejendommen Østermarksvej 11 i ansøgt drift. I dette tillæg burde nudrift af transporter derfor være noteret som værende 614. Dette er ikke tilfældet, hovedsagligt fordi, at det oplyste antal transporter i den eksisterende miljøgodkendelse på visse områder, har været stærkt underestimeret. Dette er tilfældet i forhold til foder samt levende dyr til og fra ejendommen.

De i tabel 10 oplyste antal transporter i nudrift, er ansøgers bud på de reelle forhold på ejendommen. Med det antal transporter vil der ske en forøgelse af transporter på ca. 33 % i ansøgt drift. Såfremt, at det i den eksisterende miljøgodkendelse anførte antal transporter benyttes, vil der ske en forøgelse af transporter på ca. 131 %.

Under alle omstændigheder vil 1.419 transporter til og fra ejendommen pr. år svare til ca. 4 transporter om dagen. Dette antal transporter vurderer Skanderborg Kommune ikke er af et sådan antal, at det vil være til væsentlig gene for beboerne i nærområdet.

Ejendommen har udkørselsforhold direkte til Østermarksvej, som er offentlig vej. Til- og frakørselsforholdene til selve ejendommen er dermed hensigtsmæssige. Hvorvidt beskaffenheden af de offentlige veje, der skal benyttes for at komme til og fra ejendommen, er optimale i forhold til bla. bredde, asfalt og oversigtsforhold, mener Skanderborg Kommune ikke kan indgå i vurderingen.

For at mindske gener fra transport henstiller Kommunen til, at transport skal foregå på hverdage og inden for normal arbejdstid. Sæsonbetonet arbejde kan dog forekomme uden for disse tidspunkter, men skal søges begrænset.

3. Anvendelse af bedste tilgængelige teknik – BAT - i forhold til anlægget

Faktaboks

Et husdyrbrug bør til stadighed søge at begrænse forureningen ved at indføre og gøre brug af den bedste tilgængelige teknik til at nedbringe eventuelle miljøpåvirkninger og gener fra stalde, husdyrgødningsopbevaringsanlæg m.m. Teknologier til begrænsning af ammoniakemission og lugtpåvirkning m.v. samt til bedre udnyttelse af næringsstofferne i husdyrgødningen er i stadig udvikling.

For de virksomhedstyper, der er omfattet af den europæiske godkendelsesordning om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening (IE-direktivet), udsender EU-kommissionen såkaldte BREF-dokumenter¹⁹ ("BAT reference documents"), som fastlægger, hvad der må betragtes som den bedste tilgængelige teknik inden for de industrielle brancher, som IE-direktivet omfatter.

¹⁹ Rammerne for dette BREF-dokument, der vedrørende intensiv fjerkræ- og svineproduktion, er baseret på punkt 6.6 i Bilag 1 i IPPC-direktiv 96/61/EF om *Anlæg til intensiv fjerkræ- eller svineproduktion med mere end a) 40.000 pladser for fjerkræ, b) 2.000 pladser for slagtesvin (over 30 kg) eller c) 750 pladser for søer.*

Miljøstyrelsen har udarbejdet Teknologiblade²⁰, hvori dokumenteret teknik er beskrevet, og hvori der er redegjort for, hvor store reduktioner der kan forventes opnået ved brug af den pågældende teknik, samt hvor store mer-udgifterne eventuelt vil være.

Miljøstyrelsen har derudover for hovedparten af de gængse husdyrproduktionsgrene formuleret vejledende BAT-standardvilkår, der beskriver en emissionsgrænseværdi for eksempelvis ammoniak eller fosfor som udtryk for en given husdyrproduktions opnåelige BAT-niveau. BAT-niveauet kan opnås ved brug af de dokumenterede teknikker, som er beskrevet i de nævnte Teknologiblade.

Oplysningskravet vedrørende BAT i forbindelse med ansøgninger om miljøgodkendelse af husdyrbrug er forskelligt afhængigt af brugsstørrelse. For husdyrbrug, der – som i den aktuelle sag – er omfattet af § 12 i *Husdyrgodkendelsesloven*, skal redegørelsen som minimum indeholde punkterne management (godt landmandskab), og anvendelse af BAT inden for områderne foder, staldindretning, vand- og energiforbrug, opbevaring og behandling af husdyrgødning og udbringning. Redegørelsen skal for svine- og fjerkræbrug omhandle de teknologier, der er beskrevet i EU-kommissionens BREF-dokument om intensivt hold af svin og fjerkræ.

3.1. BAT i forhold til management

BAT i forhold til management er beskrevet i miljøgodkendelse af 17. december 2008. Der er ikke forhold i dette tillæg, der ændrer på kommunens vurdering.

3.2. BAT i forhold til foder

BAT i forhold til foder er beskrevet i miljøgodkendelse af 17. december 2008. I forhold til den ansøgte udvidelse vil der blive benyttet en reduceret mængde fosfor i foderet i forhold til normen for alle slagtesvinene.

3.3. BAT i forhold til staldindretning

Ansøgers BAT-redegørelse

På ejendommen er teknologien delvis fast gulv valgt til reduktion af ammoniakfordampningen fra staldanlægget. Herudover er der valgt "hyppig udslusning af gylle" i samtlige stalde.

Kommunen vurderer

Med hensyn til BAT og staldsystemer er der flere forskellige definitioner på, hvad BAT er. Dels er der EU-kommissionens referencedokument for bedste tilgængelige teknikker, der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF), og dels er der Miljøstyrelsens vejledende emissionsgrænseværdier og Teknologiblade.

Der er metodefrihed i forhold til valg af staldtype og miljøteknikker.

Den nye klimastald etableres med delvis spaltegulv, hvilket vurderes til at være BAT. Den nye slagtesvinestald etableres ligeledes med delvis spaltegulv (25-49 % fast gulv), hvilket også vurderes til at være BAT. I samtlige stalde vil der blive indført "hyppig udslusning af gylle", hvilket i det konkrete tilfælde reducerer lugtemissionen fra stalden med minimum 30 %.

²⁰ Teknologibladene er en samling af blade, som Miljøstyrelsen har udarbejdet med vejledende beskrivelser af tekniske løsninger, som kan begrænse forurening fra husdyrproduktion. Teknologibladene er dels opdateringer af gamle "BAT-byggeblade" og dels helt nye.

“Hyppig udslusning af gylle” er netop blevet godtaget på teknologilisten.

Derudover vil der blive etableret biologisk luftvasker i den nye slagtesvinestald. Ved biologisk luftrensning

	Antal DE	Emissions-niveau	BAT P
smågrise	196,15	27,8	5.453
slagtesvin	780,5	20,5	16.000
I alt	976,65		21.453

reduceres ammoniakemission samt lugt fra stald.

Miljøstyrelsen har udarbejdet vejledende emissionsgrænseværdier for husdyrbrug med konventionel produktion af slagtesvin og smågrise. Af nedenstående tabel fremgår det vejledende ammoniakemissionsniveau for ejendommen.

	Antal produceret dyr	Emissionsniveau	Korr. faktor for vægt	Kg ammoniak
slagtesvin 32-108 kg, ny stald	12.600	0,275	1,018	3.536
smågrise 6,5-32 kg, ny stald	12.000	0,037	1,028	456
Smågrise 6,5-32 kg, delvist spaltegulv, eksisterende stald	26.000	0,043	1,028	1.149
Slagtesvin 32-108 kg, 25-49 % fast gulv, eksisterende stald	10.000	0,360	1,018	3.665
Slagtesvin 32-108 kg drænet gulv eksisterende stald	5.000	0,400	1,018	2.036
I alt				10.842

Den vejledende ammoniakemission opfyldes på ejendommen, da ammoniakemissionen for det ansøgte projekt er beregnet til 6.821 kg N.

Ligeledes er den vejledende emissionsgrænseværdi for fosfor noteret i vejledningen. Således må fosforindholdet i den mængde husdyrgødning der produceres på anlægget maksimalt være henholdsvis 27,8 kg P pr. DE ab lager og 20,5 kg P pr. DE ab lager, se nedenstående tabel.

Den mængde husdyrgødning der produceres i det ansøgte projekt indeholder 21.442 kg fosfor. Den vejledende emissionsgrænseværdi er dermed overholdt.

3.4. BAT i forhold til vand- og energiforbrug

BAT i forhold til vand- og energiforbrug er beskrevet i miljøgodkendelse af 17. december 2008. Der er ikke forhold i dette tillæg, der ændrer på kommunens vurdering.

3.5. BAT i forhold til opbevaring og behandling af husdyrgødning

BAT i forhold til opbevaring og behandling af husdyrgødning er beskrevet i miljøgodkendelse af 17. december 2008. Der er ikke forhold i dette tillæg, der ændrer på kommunens vurdering.

Kommunens samlede BAT-vurdering i forhold til anlægget

For at leve op til BAT-kravene gores der forskellige tiltag på ejendommen, heriblandt primært virkemidler i forhold til staldsystem. Ved beregning kan det konstateres, at den ansøgte produktion lever op til Miljøstyrelsens vejledende emissionsgrænseværdier for både ammoniak og fosfor.

Skanderborg Kommune vurderer på baggrund af det oplyste, at husdyrbruget samlet set ved overholdelse af de til enhver tid gældende generelle miljøregler for den pågældende type husdyrbrug og af de supplerende vilkår for miljøgodkendelsen vil anvende den bedste tilgængelige teknik med hensyn til, hvad der er praktisk og økonomisk muligt i branchen og i forhold til den miljøgevinst, der kan dokumenteres opnået ved brug af den pågældende teknik.

4. Vurdering af miljøpåvirkning fra udbringningsarealer

Faktaboks

I henhold til *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen* skal anvendelsen af de pågældende udbringningsarealer som udgangspunkt vurderes ud fra de generelle beskyttelsesniveauer, som fremgår af bekendtgørelsens bilag 3. Overholdelsen af de generelle beskyttelsesniveauer vurderes blandt andet ud fra en række arealudpegninger, der indgår som grundlag for beregningsmodellerne i IT-ansøgningssystemet på www.husdyrgodkendelse.dk.

4.1. Udbringningsarealernes beliggenhed

Ansøgers oplysninger

Til husdyrbruget hører et ejet/forpagtet udbringningsareal på i alt ca. 926 ha. Der indgår ingen gylleaftalerarealer.

Alle udbringningsarealerne er beliggende i Skanderborg kommune.

Kommunen konstaterer

Beliggenheden af de ejede og forpagtede udbringningsarealer fremgår af kortbilag B og B1. Bedriftens udbringningsarealer ligger inden for en luftlinieafstand af ca. 8 km fra produktionsanlægget.

Faktaboks

Såfremt der sker **ændringer med hensyn til udbringningsarealernes omfang og placering** i forhold til det, der indgår i miljøgodkendelsen – jævnfør bilag og kortbilag - skal dette anmeldes til Skanderborg Kommune efter bestemmelserne i §§ 25-26 i *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen*. Kommunen skal vurdere, om udbringning af husdyrgødning på de anmeldte arealer kan påvirke miljøet væsentligt – jævnfør § 16 i *Husdyrgodkendelsesloven*.

Nye arealer kan erstatte arealer i den allerede meddelte miljøgodkendelse, hvis de nye arealer har mindst samme omfang, og ikke er mere sårbare. Der skal i den forbindelse skelnes mellem bedriftens arealer (ejede og forpagtede arealer) og arealer, hvor der indgås aftale om overførsel af husdyrgødning, idet nye arealer kun kan erstatte arealer inden for tilsvarende kategori. Kommunens vurdering af sårbarheden af de anmeldte arealer foretages som udgangspunkt ud fra de generelle beskyttelsesniveauer i den, på anmeldelsestidspunktet, gældende *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelse*.

Anmeldelse af udskiftning af udbringningsarealer skal senest fremsendes til kommunen før planårets begyndelse den 1. august via IT-ansøgningssystemet på www.husdyrgodkendelse.dk eller tilsvarende system. Kommunen skal inden 1. oktober tilkendegive, om de anmeldte arealer kan betragtes som mere sårbare end de udbringningsarealer, der ønskes udskiftet. Hvis arealerne bedømmes mere sårbare, kan anmeldelsen trækkes tilbage, og der kan anmeldes nye arealer senest den 15. oktober. Hvis kommunen har indsigelser mod de anmeldte arealer, skal dette meddeles anmelder senest den 31. december.

Udskiftning til arealer, som er mere sårbare end allerede godkendte arealer, kan kun ske, hvis arealerne er omfattet af en tilladelse efter § 10 eller en godkendelse efter § 11, § 12 eller § 16 i *Husdyrgodkendelsesloven*, og hvis udbringningen af husdyrgødning kan ske inden for rammerne af den pågældende tilladelse eller godkendelse.

4.2. Harmonikrav, tildeling af husdyrgødning og udbringningsmetode

Af de generelle miljøregler i *Husdyrgødningsbekendtgørelse* fremgår det, hvor stort et areal et givet husdyrbrug som minimum skal have til rådighed til udbringning af husdyrgødning for, at der som udgangspunkt vil være harmoni mellem gødningsproduktionens størrelse og størrelsen af det areal, husdyrgødningen udbringes på. Harmonikravet afhænger af det pågældende husdyrbrugs type og driftsform og er for det aktuelle husdyrbrug – med de nuværende regler – på 1,40 DE pr. ha.

I ansøgningen er angivet et udbringningsareal på i alt 926 ha. Der modtages husdyrgødning fra ca. 303 DE. Det fremgår af nedenstående tabel 11, at harmonikravet opfyldes, idet dyretætheden gennemsnitligt vil være på 1,38 DE pr. ha efter projektets gennemførelse.

Tabel 11. Udbringningsareal, dyretæthed samt tilført kvælstof (N)- og fosformængde (P) med husdyrgødningen, ansøgt drift, Østermarksvej 11, 8660 Skanderborg

Harmoniareal	Areal, ha	Dyretæthed, ansøgt drift i gennemsnit, DE/ha	Kvælstofindhold tilført med husdyrgødning, kg N/DE	Fosforindhold tilført med husdyrgødning, kg P/DE
Ejede og forpagtede arealer	926	1,38	ca. 94	ca. 22

Husdyrgødning som udbringes på de ejede og forpagtede arealer vil gennemsnitligt maksimalt have et kvælstof- og fosforindhold pr. udbragt DE som angivet i tabel 11. Omregnet til næringsstoffer pr. arealenhed vil ovenstående mængde svare til et gennemsnitligt kvælstof- og fosforindhold på maksimalt 129 kg N pr. ha og 30 kg P pr. ha. Skanderborg Kommune stiller vilkår – jævnfør vilkår 1.3. – til mængden af næringsstoffer udbragt pr. ha via husdyrgødning/anden organisk gødning.

4.3. Forbrug af handelsgødning, kemikalier m.m.

Ansøgers oplysninger

Der vil ikke ske ændringer i forbrug af handelsgødning samt kemikalier i forhold til miljøgodkendelse af 17. december 2008.

Kommunen vurderer

De generelle miljøregler regulerer i vid udstrækning anvendelsen af handelsgødning, sprøjtemidler m.m. i markdriften. Det vil være i ejers interesse, at minimere driftsomkostningerne med hensyn til forbrug af disse hjælpestoffer, da disse indkøbes udefra. Skanderborg Kommune antager derfor, at der ikke vil blive forbrugt mere end nødvendigt af disse stoffer i forbindelse med markdriften.

Skanderborg Kommune vurderer, at anvendelsen af handelsgødning, kemikalier m.m. i markdriften ikke vil være til væsentlig ulempe for omgivelserne, når de til enhver tid gældende generelle miljøregler overholdes.

4.4. Affald

Ansøgers oplysninger

Der er ingen ændringer af markdriften i forhold til det beskrevet i miljøgodkendelse af 17. september 2008.

Kommunen vurderer

Den affaldsproduktion, som markdriften giver anledning til, forventes at være af et relativt lille omfang. Skanderborg Kommune vurderer, at bortskaffelse af det pågældende affald sker miljømæssigt forsvarligt, når Skanderborg Kommunes *Regulativ for erhvervsaffald*²¹ efterleves.

4.5. Lugt-, støv- og støjgener fra udbringningsarealer

Ansøgers oplysninger

Der er ingen ændringer af markdriften i forhold til det beskrevet i miljøgodkendelse af 17. september 2008.

Kommunen vurderer

Skanderborg Kommune vurderer, at lugt-, støv- og støjafgivelsen fra husdyrbrugets udbringningsarealer generelt ikke vil være til væsentlig gene for omgivelserne, når de til enhver tid gældende generelle miljøregler overholdes. Der henvises til reglerne i *Husdyrgødningsbekendtgørelsen*²².

4.6. Transporter til og fra udbringningsarealerne

Ansøgers oplysninger

En mindre del af transporterne som skal til Boesvej og Emborgvej foregår igennem Svejstrup By, se bilag H. Det meste ad denne vej vil som hidtil blive transporteret i lastbil.

²¹ Skanderborg Kommunes *Regulativ for erhvervsaffald* kan findes på:

http://www.renosyd.dk/media/Regulativ_for_erhvervsaffald_Skanderborg_01052.pdf

²² *Bekendtgørelse nr. 915 af 27. juni 2013 om erhvervmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v.* foreskriver blandt andet, at der ikke må udbringes husdyrgødning "... på lørdage samt søn- og helligdage på arealer, der ligger nærmere end 200 m fra byzone, sommerhusområder samt områder i landzone, der ved lokalplan er udlagt til boligformål".

Kommunen vurderer

Skanderborg Kommune vurderer, at transporterne til og fra udbringningsarealerne generelt ikke vil være til væsentlig gene for omgivelserne, når de til enhver tid gældende generelle miljøregler overholdes.

Skanderborg Kommune vurderer ligeledes, at der ikke findes alternative kørselsveje i forhold til byen Svejstrup. Gyllevognen er ikke i stand til at passere broerne over banen, som vil være alternativet.

4.7. Grundvand

Den statslige grundvandskortlægning blev afsluttet d. 18. november 2014. Det betyder, at Skanderborg Kommune nu er oplyst om, at der foreligger nyere data vedrørende NFI, og at der er foretaget ændringer i området. Skanderborg Kommune vurderer derfor, at den nyeste viden i forhold til NFI bør danne grundlag for det ansøgte projekt.

Mark nr. 1-0, 9-0, 10-0, 11-0a, 11-0b, 12-0b, 12-1, 13-0, 17-0, 20-0, 20-1, 25-0, 26-0, 27-0a, 27-0b, 31-0, 32-0, 33-0, 33-0a, 35-0, 42-0, 43-0, 44-0, 400-0, 400-0a, 400-0b, 400-0c, 400-0d og 435-0 er alle beliggende i NFI område efter den seneste viden, se bilag D.

I forhold til data fra www.husdyrgodkendelse.dk medfører de nye udpegninger af NFI, at yderligere to udbringningsarealer er beliggende indenfor NFI. De to udbringningsarealer er henholdsvis mark nr. 12-1 og 12-0b. Ansøger er blevet bedt om at notere arealerne i ansøgningsskemaet som værende beliggende indenfor NFI. Grundet tekniske vanskeligheder, er hele arealet noteret som værende beliggende indenfor NFI, selvom dette ikke er tilfældet. Skanderborg Kommune vurderer dog, at det ikke har nogen betydning, hvor stor en andel der er beliggende indenfor NFI, så længe der bliver udført udvaskningsberegninger for hver enkelt af markerne.

Der er ikke udarbejdet nogen indsatsplan for området.

Faktaboks

I henhold til de generelle beskyttelsesniveauer i bilag 3 i *Husdyrgodkendelsensbekendtgørelsen* kan der i forbindelse med udvidelse af husdyrproduktion ikke tillades nogen merbelastning inden for nitratfølsomme indvindingsområder, såfremt udvaskningen fra rodzonen overstiger 50 mg nitrat pr. liter ved den ansøgte drift. En miljøgodkendelse skal endvidere leve op til udarbejdede indsatsplaner med hensyn til drikkevandsbeskyttelse.

Det fremgår af de foretagne beregninger i IT-ansøgningssystemet på www.husdyrgodkendelse.dk, at det ansøgte ikke vil medføre en mer-belastning med nitrat fra rodzonen på de pågældende udbringningsarealer. Beregningerne viser, at nitratudvaskning for udbringningsarealer med jordbundstype JB6 vil være på ca. 51 mg nitrat pr. liter, hvilket er en merbelastning på -6 mg nitrat pr. liter i forhold til nudrift, for udbringningsarealer med jordbundstype JB3 er udvaskningen 62 mg nitrat pr. liter, med en merbelastning på -9 mg nitrat pr. liter, for udbringningsarealer med jordbundstype JB4 er udvaskningen 51 mg nitrat pr. liter, med en merbelastning på -8 mg nitrat pr. liter og endelig er udvaskningen 52 mg nitrat pr. liter på udbringningsareal med jordbundstype JB11, med en merbelastning på -8 mg nitrat pr. liter.

For at minimere udvaskningen i ansøgt drift i forhold til nudrift, på samtlige udbringningsarealer beliggende indenfor NFI udpegnings, er der benyttet et virkemiddel. Virkemidlet er et ændret sædskifte i forhold til referencesædskiftet, som ansøgningssystemet har tildelt hver mark, på baggrund af

jordbundstype og dyretypen. Det valgte sædskifte medfører en reduktion af udvaskning af nitrat til grundvandet i forhold til referencesædskiftet, hvilket gør, at der vil blive stillet vilkår hertil.

Kommunen vurderer

Skanderborg Kommune vurderer samlet set på baggrund af det oplyste, at nitratudvaskningen fra husdyrbrugets udbringningsarealer, beliggende inden for de udpegede nitratfølsomme områder, ikke øges i forbindelse med projektets gennemførelse. Derudover er niveauet for udvaskning fra et planteavlbrug med standard planteavlssædskifte ligeledes overholdt.

Samlet set vurderer Skanderborg Kommune, at husdyrbruget/udbringningsarealerne – ved overholdelse af de til enhver tid gældende generelle miljøregler og af de øvrige opstillede vilkår for miljøgodkendelsen – drives/dyrkes således, at påvirkningen af grundvandet fra udbringningsarealerne vil ligge på et acceptabelt niveau.

4.8. Overfladevand

Faktaboks

Plantevæksten i fjorde, indre farvande og søer er i vid udstrækning bestemt af tilførslerne af kvælstof og fosfor fra oplandene til de pågældende fjorde m.v. For store tilførsler medfører typisk en forringet miljøtilstand i disse vandområder. I fjorde og indre farvande kan både kvælstof og fosfor – i varierende grad – virke begrænsende for plantevæksten, mens plantevæksten i søer typisk er begrænset af fosfortilførslen. I vandløb har diffus næringsstofftilførsel typisk mindre betydning for miljøtilstanden, da andre faktorer har større betydning herfor. Erosion og overfladisk afstrømning, som direkte fører organisk materiale – herunder husdyrgødning – til vandløb, vil kunne forringe miljøtilstanden i de pågældende vandløb, og de næringsstoffer, som et vandløb derved fører med sig, vil kunne forringe miljøtilstanden i nedstrømsliggende søer, fjorde og indre farvande.

Udvaskning af kvælstof til fjorde og have sker hovedsageligt via vandløbene. Arealer inden for Skanderborg Kommune afvander til tre fjorde: Randers Fjord via gudenåsystemet, Horsens Fjord via Tebstrup Sø og Århusbugten via Lyngbygård Å og Århus Å.

Husdyrbrugets udbringningsarealer ligger alle i oplandet til Horsens Fjord. Dele af Randers Fjord er udpeget som Natura 2000-område – se nedenstående faktaboks. De generelle beskyttelsesniveauer i bilag 3 i *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen* med hensyn til næringsstofpåvirkning af overfladevand fokuserer på de oplande, der afvander til de mest sårbare Natura 2000-vandområder. Disse Natura 2000-vandområder udgøres primært af fjorde og indre farvande. Overholdelsen af de generelle beskyttelsesniveauer vurderes blandt andet ud fra de arealudpegninger, der indgår som grundlag for beregningsmodellerne i IT-ansøgningssystemet på www.husdyrgodkendelse.dk.

Faktaboks

Randers Fjords samlede opland er ca. 3.250 km², hvor Gudenåens opland udgør langt størstedelen af oplandet med ca. 2.600 km². Oplandet til Randers Fjord dækker ca. 2/3 af Skanderborg Kommunes samlede areal. Dele af Randers Fjord er udpeget som Natura 2000-område og er derfor under international beskyttelse på grund af bevaringsværdige naturværdier i form af specielle plante- og dyrearter (området er f.eks. levested for flere kystfugle).

Udpegningsgrundlaget for Natura 2000 områder i Randers Fjord omfatter en stor mængde naturtyper og arter blandt andet Kystlaguner og strandsøer, Strandenge, Riggær samt Bæk- og Flodlampret, Stavsild og Odder.

Arealanvendelsen i oplandet er domineret af landbrug, og andelen af landbrugsjord udgør 71 %, hvilket er over landgennemsnittet. Naturarealer som eng, mose, overdrev, søer og vådområder udgør knap 9 % svarende til landgennemsnittet. Derudover udgør skov 14 % af oplandet. De mest betydende forurenende stoffer i Randers Fjords opland er næringsstoffer (kvælstof og fosfor), hvor den største påvirkning med kvælstof sker fra landbruget. Randers Fjord er i risiko for ikke at opfylde miljømålene i 2015. Årsagen hertil er især en for stor tilførsel af næringsstoffer (kvælstof og fosfor) fra land. Miljømålene i området's kystvande kan kun nås med en lavere næringsstofftilførsel (Kilde: **Miljøministeriet, Naturstyrelsen (2011): Vandplan 2010-2015. Randers Fjord. Hovedvandopland 1.5. Vanddistrikt: Jylland og Fyn**).

4.8.1. Kvælstofudvaskning

Faktaboks

Ud fra forskellige arealers forskellige evne til at reducere nitrat på det udvaskede kvælstofs vej fra marker til sårbare Natura 2000-vandområder har Staten fået foretaget en udpegning af områder, hvor der ikke vurderes at ske mere end en 75 %-reduktion. Disse områder er – afhængigt af reduktionsevne – kategoriseret i de såkaldte nitratklasser 1, 2 og 3. For udbringningsarealer beliggende i områder med nitratklasse 1-3 skal der i henhold til *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen* være et lavere husdyrtryk, end de generelle harmoniregler giver mulighed for – eller anvendes bestemte virkemidler, som mindsker kvælstoftabet.

I henhold til *Habitatbekendtgørelsen*²³ skal der foretages en vurdering af, om ejendommen i sig selv kan påvirke Natura 2000-vandområder væsentligt, og om ejendommen i sammenhæng med andre projekter, kan påvirke Natura 2000-vandområder væsentligt.

Påvirkning af Randers Fjord med kvælstof fra bedriften i sig selv

Ejendommens udbringningsarealer ligger alle udenfor de udpegede områder med nitratklasserne 1, 2 og 3, hvorfor overholdelse af de generelle harmoniregler vil være tilstrækkelig til, at det generelle beskyttelsesniveau med hensyn til kvælstoftab til overfladevand vil være opfyldt. Ejendommen overholder det generelle harmonikrav jævnfør afsnit 4.2. Harmonikrav, tildeling af husdyrgødning og udbringningsmetode.

Ejendommen anvender henholdsvis et S2, S4 og S6-sædskiye²⁴ på udbringningsarealerne. Da der på flere arealer er valgt et andet sædskiye end referencesædskiye, vil der blive stillet vilkår til brug af det specifikke sædskiye (S6).

S6-sædskiye indeholder > 10 % frøafgrøder og mellem 0-10 % ærter, med et udvaskningsindex på 86.

Ifølge ansøgningen med de foretagne beregninger i IT-ansøgningssystemet på

www.husdyrgodkendelse.dk vil kvælstofudvaskningen fra ejendommens udbringningsarealer ligge på ca. 61,4 kg N pr. ha pr. år.

I Miljøstyrelsens (elektroniske) vejledning om miljøgodkendelse af husdyrbrug -

<http://www2.mst.dk/wiki/Husdyrvejledning.Default.aspx> - er der angivet afskæringskriterier for det "kritiske niveau". Det "kritiske niveau" er niveauet for, hvornår der kan være tale om en skadevirkning.

²³ Bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter (med senere ændringer).

²⁴ Der henvises til Miljøministeriet, Miljøstyrelsens notat "Standardsædskiye og referencesædskiye" fra 8. februar 2012, som kan ses via:

http://www2.mst.dk/wiki/GetFile.aspx?File=/Virkemidler_paa_arealer/Saedskiye/notat.08.02.2012.pdf.

Der er ifølge vejledningen tale om skadevirkning, når udvaskningen fra en husdyrproduktion udgør en andel på fem procent eller mere af den samlede nitrat-udvaskning til det aktuelle vandområde. I oplandet, til et vandområde, hvor afvandingen sker til et lukket bassin og/eller til et meget lidt eutrofieret (et ikke-næringsrigt) vandområde, vil der ifølge vejledningen dog allerede indtræffe en skadevirkning ved en andel på en procent af den samlede nitrat-udvaskning til det pågældende vandområde.

Afskæringskriteriet på en procent er fastsat for at imødegå, at husdyrbrug koncentrerer sig i de mest følsomme dele af et opland, hvor der afvandes til et lukket bassin og/eller et meget lidt eutrofieret vandområde.

De ansøgte udbringningsarealer i nærværende sag afvander et samlet areal på 926 ha. Bedriftens udbringningsarealer udgør således ca. 0,3 procent af oplandet til Randers Fjord (3.250 km²). Det forholdsmæssige bidrag fra udvaskede næringsstoffer fra husdyrbrugets arealer vil dog være mindre, idet anvendelse af husdyrgødning kun udgør en del af kilderne til udvaskning fra oplandet, samt at der er andre kilder end udvaskning fra oplandet, der bidrager til næringsstofpåvirkning af Randers Fjord.

Beregninger (jævnfør nedenfor) viser, at det ansøgte vil bidrage med 0,01 % af den samlede udvaskning til det aktuelle Natura 2000-område. I henhold til de ovenfor beskrevne afskæringskriterier vil det ansøgte herefter ikke i sig selv have en skadevirkning på det aktuelle Natura 2000-område. Samlet set vurderer Skanderborg Kommune, at udvaskningen af næringsstoffer fra husdyrbrugets udbringningsarealer vil være af så begrænset omfang, at bidraget herfra ikke i sig selv kan påvirke Natura 2000-vandområdet Randers Fjord væsentligt, hvorfor der ikke stilles vilkår til det ansøgte vedrørende nitratudvaskning, der skærper de generelle krav (harmonikravene).

Natura 2000 område Randers Fjord	
Opland til Natura 2000-området,	325.000 ha
Dyrket areal i oplandet til Natura 2000-området,	230.750 ha
Reduktionspotentialer (jf. nitratklassekortlægningen), pct. 75 – 100	87,5 % (gens.)
Standardudvaskning fra rodzonen (jordtypeafhængig),	78 kg N/ha/år
Udvaskning i oplandet til Natura 2000-området kg N/år (78 x 0,125 x 230.750)	2.249.813 kg N/år
Udvaskning fra øvrige opland (standard), kg N/år (10 x 0,125 x 94.250)	117.813 kg N/år
Udvaskning i alt fra opland	2.367.626 kg N/år
Det ansøgte projekt, Østermarksvej 11, 8660 Skanderborg	
Reduktionspotentialer (som ovenfor),	87,5 % (gens.)
Areal til udspredding i alt,	926,4 ha
Udvaskning fra rodzonen, husdyrgødning,	2,8 kg N/ha/år
Samlede påvirkning til Natura 2000 området,	324 kg N/år
Ansøgt kvælstofbidrag af samlede kvælstofbidrag til Natura 2000 området,	0,01 %

Påvirkning af Randers Fjord med kvælstof fra ejendommen i sammenhæng med andre planer og projekter (kumulation)

En vigtig forudsætning for beskyttelsesniveauet for nitratudvaskningen til overfladevande, som er fastlagt i *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen*, er, at den samlede husdyrproduktion i Danmark ikke forventes at stige, men vil blive samlet på større, men færre husdyrbrug.

Selv om den samlede husdyrproduktion ikke stiger, foregår strukturudviklingen mod færre, men større husdyrbrug ikke nødvendigvis ensartet i hele landet. I nogle oplande kan der således godt være en

udvikling, hvor der etableres og udvides husdyrbrug, som overstiger kapaciteten af de brug, der nedlægges. Det vil i givet fald betyde, at antallet af dyreenheder i oplandet stiger og dermed også, at nitratudvaskningen som følge af husdyrproduktionen – alt andet lige – stiger i det aktuelle opland. Tilsvarende vil der i andre oplande være faldende nitratudvaskning som følge af en faldende husdyrproduktion.

Dyretrykket i oplandet til Randers Fjord

Under forudsætning af, at det samlede dyretryk i et opland ikke stiger, vil der gennem godkendelser efter Husdyrloven ske en gradvis reduktion af det samlede tab af kvælstof og fosfor.

I oplandet til Randers Fjord er der, i perioden fra 2007 til 2014, set et samlet fald i antallet af dyreenheder. Strukturudviklingen i landbruget går i retning af, at husdyrene samles på færre men større husdyrbrug. Helt i tråd med strukturudviklingen på landsplan er det typisk kommunens små og mellemstore husdyrbrug, som lukker.

Med miljøgodkendelse følger generelt en reduktion af næringsstofbelastningen. Væsentlighedskriteriet og det forhold, at der ligger mange husdyrbrug indenfor et opland er indarbejdet i Husdyrbrugslovens beskyttelsesniveauer. Beskyttelsesniveauet skærper harmonikravet i områder, hvor risikoen for belastning af vandmiljøet er størst og nedsætter derved næringsstofbelastningen på oplandsniveau. På baggrund af en konkret vurdering af projektet, er det Skanderborg Kommunes opfattelse, at projektet ikke vil påvirke Randers Fjord væsentligt - hverken i sig selv eller i kumulation med andre projekter. Projektet lever op til Husdyrbrugslovens generelle beskyttelsesniveau. Yderligere begrænses udvaskningen af nitrat i ansøgt drift i forhold til nudrift grundet virkemiddel til at overholde afskæringskriteriet i forhold til grundvand. Virkemidlet er benyttelse af et, i forhold til udvaskning, bedre sædskifte end referencesædskiftet, samt en lille reduktion af husdyrtrykket på arealerne.

Skanderborg Kommune vurderer, at belastningen fra andre kilder, så som spildevand eller dambrug, ikke er forøget. Spildevandsrensningen på landet bliver løbende forbedret og dambrugene fik tildelt en kvote for deres N-, P- og organisk stof-udledning i 1989, og der er derfor ikke en stigning i belastningen med næringsstoffer fra disse.

Sammenfattende er det Skanderborg Kommunes vurdering, at udvidelsen af dyreholdet ikke vil kunne medføre en væsentlig påvirkning af Randers Fjord.

4.8.2. Fosforoverskud

Faktaboks

I henhold til *Husdyrgødningsbekendtgørelsen* (bilag 3) har Staten fået foretaget en udpegning af områder, hvor der vurderes at være størst risiko for tab af fosfor til Natura 2000-vandområder, der er overbelastet med fosfor. Disse områder udgøres af lerjorde samt af lavbundsjord, der ikke har et højt indhold af jern – svarende til lavbundsjord, der er kategoriseret i de såkaldte okkerklasser 2, 3 og 4. For *dræned* eller *grøftede* udbringningsarealer beliggende på disse lavbundsjord (benævnes fosforklasse II) – samt for udbringningsarealer, der er *drænet* lerjord med et relativt højt fosfortal²⁵ (benævnes fosforklasse I eller III afhængigt af fosfortal) – skal fosforoverskuddet holdes under bestemte niveauer. Dette indebærer blandt andet, at fosforoverskuddet – uanset fosfortal – ikke må øges inden for arealer omfattet af fosforklasse II, eller at der skal være balance mellem den tilførte fosformængde og den fosformængde, som optages af og fjernes med afgrøderne.

Mossø og Gudensø

Mossø og Gudensø er udpeget som en del af EF-habitatområde nr. H48, "Salten Å, Salten Langsø, Mossø og søer syd for Salten Langsø og dele af Gudenå". Området rummer også fuglebeskyttelsesområde nr. F33 og F35. Natura 2000-området er udpeget af hensyn til følgende habitattyper og arters levesteder: Næringsrig sø (3150), tør hede (4030), surt overdrev (6230), rigkær (7230), hængesæk (7140), enekrat (4030), skovbevokset tørvemose og elle- og askeskov (91E0) samt arter som damflagermus, odder, isfugl, stor skallesluger og havørn.

Mossø er Jyllands største sø. Gudenåen løber gennem Mossøs vestlige del. Mossø, Salten Langsø og Gudensø er alle eutrofierede af både tidligere og eksisterende næringsstoffertilførsler. Der er tillige en intern belastning i søerne, og tilstanden er ikke tilfredsstillende. Den biologiske struktur er ikke i balance, bla. er undervandsvegetationen væsentligt reduceret eller helt manglende. Det forventes ikke, at tilstanden bedres i søer længere opstrøms i de vandløbssystemer, som søerne er beliggende i. Ingen af søerne opfylder målsætningen.

Både Mossø og Gudensø er målsat B2 (generel målsætning og badevand) i amtets Regionplan 2005, da søerne tidligere har været stærkt forurenede af spildevand. I vandplan 2009-2015 er miljømålet for økologisk tilstand "God" med et krav til målopfyldelse på 25 mikrogram klorofyl pr. l. Tilstanden i søerne er bla. forbedret på grund af forbedret spildevandsrensning. Tilstanden er dog ikke tilfredsstillende, fordi fosfortilførsel og intern belastning fra søbunden fortsat er for høj. Ifølge vandplan 2009-2015 er målsætningen ikke opfyldt, og det er angivet, at der vil være behov for yderligere fosforreduktion for at få målsætningen opfyldt.

Fosforoverskud

For flere af husdyrbrugets udbringningsarealer er det tale om lavbundsarealer – arealerne ligger alle delvist i fosforklasse II – hvilket stiller krav om, at fosforoverskuddet ikke må øges, uanset fosfortal. De nævnte marker, som er registreret som værende lavbundsarealer (fosforklasse II), er alle dræned. I alt drejer det sig om 29,11 ha, se bilag C og C1.

En del af udbringningsarealerne er karakteriseret som værende drænet lerjord. Da udbringningsarealerne samtidig udleder til fosforfølsom Natura 2000 område, skal de placeres i enten fosforklasse 0, I eller III

²⁵ Fosfortallet (Pt) fremkommer ved en bestemt analysemetode, som giver et udtryk for dyrkningsjordens indhold af fosfor, som umiddelbart kan optages af plantevæksten. En enhed i fosfortal svarer til 1 mg fosfor pr 100 g jord og til ca. 25 kg fosfor pr ha.

afhængig af fosfortal. Ansøger har indsendt dokumentation for fosfortal for de relevante udbringningsarealer. Langt de fleste arealer har et fosfortal under 4, hvilket karakteriserer dem som fosforklasse 0. På arealer i fosforklasse 0 stilles der ingen krav til udvaskning af fosfor udover hvad harmonireglerne regulerer.

Der er få af arealerne (mark nr. 1-0, 12-1, 31-0, 33-0, 33-0a og 35-0) som har fosfortal mellem 4-6. De bliver klassificeret som værende beliggende i fosforklasse I. På fosforklasse I arealer, stilles der krav om, at fosforoverskuddet maksimalt må øges med 4 kg P/ha/år.

Ingen af arealerne har fosfortal over 6.

Ifølge ansøgningen med de foretagne beregninger i IT-ansøgningssystemet på www.husdyrgodkendelse.dk vil det generelle beskyttelsesniveau med hensyn til fosforoverskud, være opfyldt. I ansøgt drift tilføres der 30,2 kg P pr. ha pr. år, mens der i gennemsnit fraføres 18 kg P pr. ha pr. år. Det ansøgte projekt har således et fosforoverskud på 12,2 kg P pr. ha pr. år.

Fosforoverskuddet vil tilføres jordpuljen og på sigt medvirke til, at jordens fosfortal vil stige. En sådan forøgelse af fosforindholdet i jordpuljen vil alt andet lige kunne medføre større risiko for tab af fosfor fra særligt sårbare arealer. Nogle af udbringningsarealerne ligger op til et vandløb/en grøft, hvorfor der her kan være en forhøjet risiko for tab af fosfor til vandmiljøet. Den 1. september 2012 trådte Lov om randzoner²⁶ i kraft, og i medfør af loven, skal der efter nærmere regler være udlagt dyrknings-, sprøjte- og gødsningsfrie randzoner langs alle åbne vandløb og søer større end 100 m². Skanderborg Kommune vurderer, at den pågældende randzone vil medvirke til at mindske risikoen for tab af fosfor til overfladevand.

Skema 12. Oversigt over fosfortilførsel og fraførsel i ansøgt drift, samt beregning af fosforoverskud for det ansøgte projekt.

Fosfor tilførsel i ansøgt drift	28.006 kg P/år
Fosfor tilført pr. ha/år i ansøgt drift	30,2 kg P/ha/år
Fosfor fraført med sædskifte	18,0 kg P/ha/år
Fosforoverskud/ha/år for ansøgt projekt	12,2 kg P/ha/år

Vurdering af det ansøgte projekts påvirkning af Natura 2000 område

Tabsniveauet for fosfor ligger normalt på 0,2-0,5 kg P/ha med et gennemsnit på ca. 0,2 kg P/ha. Det maksimale tab for et sammenhængende landbrugsareal vurderes at være 1 kg P/ha på nuværende tidspunkt. Udyrkede arealer har et tab på ca. 0,08 kg P/ha. I landbrugsjorden er ophobet i gennemsnit 2.000 kg P/ha i pløjelaget. Et overskud på 12,2 kg P/ha/år i retsbeskyttelsesperioden på 8 år vil altså forøge jordens indhold af fosfor med ca. 5 %. Det ansøgte projekts andel af påvirkningen på Natura 2000-området er på baggrund heraf vurderet til 0,4 %, jf. nedenstående skema.

²⁶ Lov nr. 591 af 14. juni 2011 om randzoner (med senere ændringer)

Skema 13. Vurdering af den øgede påvirkning af Natura 2000 område ud fra et worst case scenarie baseret på Miljøstyrelsens fosforvejledning til husdyrloven.

Natura 2000 område Salten Å, Salten Langsø, Mossø og søer syd for Salten Langsø og dele af Gudenå	
Opland til Natura 2000-området,	77.200 ha
Dyrket areal i oplandet til Natura 2000-området,	51.724 ha
Fosfortab fra landbrugsareal (0,2 kg P/ha)	10.345 kg P
Fosfortab fra udyrket areal (0,08 kg P/ha)	2.038 kg P
Øvrige kilder bebyggelse mm.	0 kg P
Fosfortab i alt fra opland	12.383 kg P
Det ansøgte projekt, Østermarksvej 4, 8660 Skanderborg	
Ansøgt areal	926,4 ha
Fosforoverskud i det ansøgte projekt	12,2 kg P/ha/år
% forøgelse i jordpuljen i retsbeskyttelsesperioden,	5 %
Worst case udvaskning	1 kg P/ha/år
Worst case påvirkning fra husdyrbruget i retsbeskyttelsesperioden,	46,3 kg P
Ansøgt fosforbidrag af samlede fosforbidrag til Natura 2000 området,	0,4 %

Skanderborg Kommune har foretaget en individuel vurdering af tabsrisikoen for landbrugets udspretningsarealer. I vurderingen er øvrige kilder sat til 0 kg P for at opnå et reelt worst case scenarie. For nitrat vurderes det, at en påvirkning på under 1 % af den samlede påvirkning ikke vil kunne påvirke et Natura 2000 område i et sådant omfang, at det vil kunne måles i recipienten med de nuværende biologiske målemetoder. Antages det samme at være gældende for fosforpåvirkning, vil det ansøgte projekt ikke påvirke Natura 2000-området Brabrand Sø væsentligt negativt, da landbrugets individuelle påvirkning vurderes at være under 1 %.

4.8.3. Gældende målsætninger

Faktaboks

De miljømæssige aspekter omkring vandløb og søer bliver reguleret gennem Statens vandplanlægning. Statens endelige Vandplaner, blev vedtaget i november 2014 på baggrund af *Miljømålsloven* for planperioden frem til 2015. Ved vedtagelse af planerne, er de bindende forudsætninger for kommuneplanlægningen og anden planlægning og administration.

Vandplanen fastsætter konkrete miljømål for de enkelte vandløb og søer. Som hovedregel er miljømålet "god tilstand". For at opnå en god tilstand kræves det, at både den økologiske og den kemiske tilstand er god.

Målsætningen for vandløb er som hovedregel en god kemisk tilstand. I forhold til den økologiske målsætning skelner man mellem en høj og en god tilstand. Miljømålet for økologisk tilstand i vandløb fastsættes ud fra smådyrsfaunaer. Smådyrsfaunaen bedømmes ved hjælp af Dansk Vandløbs-Fauna-Indeks (DVFI). Tilstanden angives i faunaklasser på en skala fra 1 til 7, hvor 7 er den bedste og 1 er den dårligste tilstand. For langt de fleste vandløb er kravet om god økologisk tilstand sat til faunaklasse 5, og kravet om høj økologisk tilstand sat til faunaklasse 7. For vandløb af en særlig type, betragtes tilstanden som god, hvis faunaklasse er 4 og som høj, hvis faunaklasse er 5.

Målsætningen for søer er ligeledes som hovedregel en god kemisk tilstand. Tilsvarende vandløb er den økologiske målsætning opdelt i en høj og en god tilstand. Miljømålet for økologisk tilstand er sat ud fra klorofyl a-koncentrationen i søerne. Grænseværdierne for klorofylindholdet afhænger af søtyperne.

Hovedparten af husdyrbrugets udbringningsarealer afvander til Mossø. En lille del af arealerne afvander til Skanderborg Sø, Ravnsø, Gudensø og Knudsø. Alle søerne afvander til Gudenåsystemet, som løber ud i Randers Fjord.

Nogle få af udbringningsarealerne er beliggende ned til vandløb, se bilag F. Alle udbringningsarealer beliggende helt ned til eller i umiddelbar nærhed af vandløb eller grøfter er beliggende på relativt fladt terræn (under 6 graders hældning). Udbringningsareal 6-0 og en del af udbringningsareal 507-0 er beliggende helt op til vandløb, og har en terrænhældning på mellem 6 og 12 grader ned mod vandløbet.

Kommunens samlede vurdering i forhold til overfladevand

Statens endelige Vandplaner, der blev vedtaget i november 2014 på baggrund af *Miljømålsloven* for planperioden frem til 2015, giver ikke anledning til ændringer i administrationsgrundlaget for afgørelser efter husdyrlovgivningen. Det aktuelle projekt er således, som udgangspunkt, vurderet ud fra de generelle beskyttelsesniveauer i bilag 3 i *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen*. Disse generelle beskyttelsesniveauer med hensyn til kvælstofudvaskning og fosforoverskud vil ifølge ansøgningen med tilhørende beregninger være overholdt.

I henhold til de arealudpegninger, der indgår som grundlag for beregningsmodellerne i IT-ansøgningssystemet på www.husdyrgodkendelse.dk, vil mere end 75 % af det udvaskede kvælstof fra de områder, som husdyrbrugets udbringningsarealer ligger i, angiveligt blive reduceret og fjernet fra det udvaskende vand, inden dette når ud til fjorden. I kraft af den relativt store afstand mellem udbringningsarealerne og fjorden må det betragtes som sandsynligt, at den væsentligste del af kvælstoffet reduceres på vandets vej til fjorden.

Overholdelsen af de generelle beskyttelsesniveauer – herunder særligt kravene med hensyn til fosforoverskud – vil formentlig kunne medvirke til, at miljøtilstanden i nedstrømliggende søer ikke forringes.

Udbringningsareal nr. 6-0 og 507-0 har en terrænhældning på mere end 6 grader ned mod vandløb. Ifølge gældende lovgivning skal udbringning af husdyrgødning på sådan et areal nedfældes i parallel retning med vandløbet.

Eventuel diffus afstrømning og tab af næringsstoffer fra udbringningsarealerne til vandløb vil formentlig ikke have væsentlig negativ indvirkning på de pågældende vandløb, idet næringsstoffer som kvælstof og fosfor på uorganisk bundet form normalt ikke har væsentlig betydning for de biologiske forhold i vandløb.

Risikoen for overfladeafstrømning fra husdyrbrugets udbringningsarealer til vandløb (og søer) vil formentlig være minimal, idet arealerne generelt ligger i fladt terræn, hvor de dyrkningsfrie bræmmer langs vandløb (og søer) typisk vil kunne tilbageholde eventuel overfladeafstrømning.

Skanderborg Kommune vurderer samlet set på baggrund af det oplyste om udbringningsarealernes beliggenhed, tildeling af husdyrgødning, gødningssammensætning, sædskifte m.v.:

- at der ikke vil være væsentlig risiko for erosion og overfladeafstrømning fra udbringningsarealerne til vandløb og grøfter
- at husdyrbruget – ved overholdelse af de til enhver tid gældende, generelle miljøregler og af de øvrige opstillede vilkår for miljøgodkendelsen – drives således, at påvirkningen af overfladevand fra udbringningsarealerne vil ligge på et acceptabelt niveau
- at gennemførelse af projektet og den fremtidige drift af husdyrbruget ikke vil medføre forringelser af den nuværende miljøtilstand af overfladevand
- at husdyrbruget ikke i sig selv vil være en hindring for, at målsætningerne for de pågældende overfladevandes tilstande nås og opretholdes.

4.9. Natur

Faktaboks

I Kommuneplan'13 for Skanderborg Kommune, er der fastsat mål for naturen i kommunen. Planlægningen af det åbne land, er en afvejning mellem benyttelse og beskyttelse. Kommunen skal derfor fastsætte niveauet for naturbeskyttelsen. Den skal som minimum være i overensstemmelse med EU's naturbeskyttelsesdirektiver, internationale naturbeskyttelseskonventioner og den nationale lovgivning.

De vigtigste naturområder er § 3-områder, der er målsat i A, B og C, jævnfør kommunens naturkvalitetsplanlægning samt kommunens Natura 2000-områder.

De vigtigste naturområder er typisk naturområder, som rummer sjældne arter, sjældne naturtyper eller naturtyper, som udgør et vigtigt element som kildeområde for dyr og planter i kommunens netværk af spredningsveje for dyr og planter.

4.9.1. Beskyttede naturtyper

En stor del af udbringningsarealerne grænser op til arealer, der er registreret som beskyttede efter § 3 i *Naturbeskyttelsesloven*.

På/ved mark 507, 441, 528 og 435-0 ligger der § 3 beskyttede vandhuller.

Der findes ikke beskyttede naturtyper på udbringningsarealerne, som er omfattet af kategori 1, 2 eller 3-natur, jævnfør bilag 3 i *Husdyrgodkendelsesloven*.

Se endvidere afsnit 2.5.1. Ammoniak og natur.

Kommunen vurderer

Dyrkningspraksis på udbringningsarealerne vurderes at have været den samme gennem adskillige år, hvorfor der ikke stilles krav om skærpede vilkår. En af årsagerne er bl.a. det generelle krav om nedfældning af gylle på sort jord og græs, som bevirker at emissionen fra udspredding generelt er faldet over årene.

Den 1. september 2012 trådte Lov om randzoner i kraft, og i medfør af loven, skal der efter nærmere regler være udlagt dyrknings-, sprøjte- og gødskningsfrie randzoner langs nærmere bestemte åbne vandløb og søer større end 100 m². Kommunen vurderer derfor, at vandhullerne og de arter, der er knyttet til vandhullerne, ikke vil blive påvirket i en væsentlig negativ retning i ansøgt drift.

Skanderborg Kommune vurderer samlet set på baggrund af det oplyste, at driften af udbringningsarealerne – ved overholdelse af de til enhver tid gældende generelle miljøregler – ikke vil påvirke området naturarealer i væsentlig grad.

4.9.2. Natura 2000-områder

Faktaboks

EU har udpeget naturområder, som er særligt værdifulde, set i et europæisk perspektiv. Områderne kaldes Natura 2000-områder og er en fælles betegnelse for habitat- og fuglebeskyttelsesområderne. Natura 2000-områderne er udpeget for at beskytte levesteder og rasteområder for fugle og for at beskytte naturtyper og plante- og dyrearter, der er truede, sårbare eller sjældne i EU.

Såfremt marker er helt eller delvist beliggende indenfor habitatafgrænsningerne skal ændringer i dyrknings- og gødningsintensiteten anmeldes til den kommune, hvori marken er beliggende.

Et enkelt af udbringningsarealerne (mark nr. 445-0) er beliggende i Natura 2000 området Salten Å, Salten Langsø, Mossø og søer syd for Salten Langsø (Habitatområde H48 og Fuglebeskyttelsesområde nr. F35) og dele af Gudenåen. Udbringningsarealet har gennem mange år været et landbrugsareal. Driften på arealet vil ikke blive ændret.

Kommunen vurderer

Skanderborg Kommune vurderer på baggrund af det oplyste, og i forlængelse af vurderingen i afsnit 2.5. Ammoniakfordampning fra stald og gødningsopbevaringslager og afsnit 4.8. Overfladevand:

- at driften af udbringningsarealerne ikke i sig selv vil indebære en væsentlig negativ indvirkning på Natura 2000-områder
- at driften af udbringningsarealerne ikke i sig selv vil være en hindring for, at målsætningerne for de pågældende Natura 2000-områders tilstande nås og opretholdes.

4.9.3. Plante- og dyrearter med særligt strenge beskyttelseskrav (bilag IV-arter)

Faktaboks

Af EF-habitatdirektivets²⁷ bilag IV fremgår en række dyre- og plantearter, som er strengt beskyttede, uanset om de forekommer inden for et af de udpegede Natura 2000-områder/habitat-områder eller udenfor. På den baggrund må der eksempelvis ikke gives tilladelse til aktiviteter, der kan beskadige eller ødelægge de pågældende dyrearters yngle- og rasteområder.

Etablering af nye stalde i tilknytning til ejendommen.

Den eneste relevante bilag IV art i forbindelse med selve opførelsen af staldene er stor vandsalamander.

²⁷ EF-habitatdirektivet fra 1992 (*Rådets direktiv 92/43/EØF om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter* (med senere ændringer).

Stor vandsalamander har kendte, men spredte forekomster i området. Arter af flagermus kan selvfølgelig forekomme, men er ikke relevante i forbindelse med nærværende udvidelse, da der ikke vil være indgreb i potentielle yngle- og rasteområder for flagermus. Da staldene bliver etableret i tilknytning til det eksisterende anlæg på landbrugsjord, vurderes det ansøgte projekt ikke at påvirke bilag IV arter negativt.

Udbringningsarealer

Der er ikke registreret forekomster af bilag IV arter indenfor udbringningsarealerne. Arter af flagermus kan selvfølgelig forekomme, men er ikke relevante i forbindelse med driften på udbringningsarealerne, da der ikke vil være indgreb i potentielle yngle- og rasteområder for flagermus. Der er registreret forekomst af Stor Vandsalamander i en del § 3 beskyttede vandhuller rundt om de sydligste udbringningsarealer. Ved de vestligste udbringningsarealer er der forekomst af spidssnudet frø i tre §3 beskyttede vandhuller, se bilag G. Ingen af vandhullerne med registrering af bilag IV arter ligger helt op af et udbringningsareal. Det tættest registrerede bilag IV vandhul er beliggende i en afstand af ca. 15 meter fra udbringningsareal nr. 44-0. Grundet afstanden fra udbringningsarealerne til vandhullerne, vurderes projektet ikke at påvirke bilag IV-arter negativt.

Kommunen vurderer

Skanderborg Kommune vurderer på baggrund af det oplyste:

- at det areal, der omfattes af nybyggeri i forbindelse med projektets gennemførelse, er almindeligt omdriftsareal, og at inddragelsen til bebyggelse ikke vil påvirke bilag IV-arter væsentligt
- at der i forbindelse med projektets gennemførelse/driften af udbringningsarealerne ikke vil ske ændringer i arealanvendelsen, som vil være væsentlige for bilag IV-arters trivsel
- at driften af husdyrbruget/udbringningsarealerne samlet set ikke vil medføre beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i EF-habitatdirektivets bilag IV, litra a), samt ikke vil medføre ødelæggelse af livsstadier af de plantearter, som er optaget i EF-habitatdirektivets bilag IV, litra b).

5. Anvendelse af bedste tilgængelige teknik – BAT i forhold til udbringningsarealer

Faktaboks

En landbrugsbedrift bør til stadighed søge at begrænse forureningen ved at indføre og gøre brug af den bedste tilgængelige teknik til at nedbringe eventuelle miljøpåvirkninger og gener. Teknologier til begrænsning af ammoniakfordampning og lugtpåvirkning m.v. samt til bedre udnyttelse af næringsstofferne i husdyrgødningen er i stadig udvikling.

Miljøstyrelsen har oprindeligt valgt ikke at fokusere på markteknik i de tidligere BAT-byggeblade, idet forbedrede metoder i dansk landbrug og generel lovgivning på området vurderes at medføre, at den bedste tilgængelige teknik generelt bliver anvendt. Dette afspejler sig også i Miljøstyrelsens senest udarbejdede Teknologiblade på området.

5.1. BAT i forhold til udbringning af husdyrgødning

Ansøgers BAT-redegørelse

Husdyrgødningen bliver udbragt i henhold til godt landmandsskab og foregår i videst mulig omfang under hensynstagen til naboer, byområder, nærliggende naturområder m.m.. Ovenstående er i overensstemmelse med generelle regler, jævnfør Bekendtgørelse om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage, m.v., hvilket i vid udstrækning er vurderet som bedst tilgængelig udsprengningsteknik ifølge referencedokument for bedste tilgængelige teknikker (BREF), der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion.

Husdyrgødningen bliver udbragt med slæbeslanger, og der køres aldrig på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket areal. Der er ingen hældende arealer, og der holdes som minimum 2 meters bræmmer til vandløb.

Ansøger får hvert år udarbejdet en mark- og gødningsplan af en planteavlskonsulent, hvorved det sikres, at mængden af gødning bliver tilpasset afgrødernes forventede behov. I planen bliver der taget hensyn til bl.a. jordbundstype, sædskifte, vanding, planternes udbytte, og kvælstofudnyttelsen. Ifølge referencedokumentet (BREF) er det bedst tilgængelige teknik i den forbindelse, at afbalancere mængden af gødning til afgrødernes forventede behov i forhold til kvælstof, fosfor, m.v.

Kommunen vurderer

I henhold til BREF-dokumentet, er det BAT at minimere emissionerne fra gødning til jord og grundvandet ved at afbalancere mængden af gødningen med afgrødens forventede krav. Det er ligeledes BAT, at tage hensyn til de pågældende markers karakteristika, når der tilføres gødning på dem; dette gælder i særdeleshed jordbundsforholdene, jordtypen og arealets hældning, klimatiske forhold, nedbør og kunstvanding, jordens anvendelse og dyrkningsmetoder. Det er BAT, at minimere forurening af vand ved ikke at tilføre gødning til jorden når marken er vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket, ikke at tilføre gødning til stejlt hældende marker, ikke at tilføre gødning på arealer, der støder op til vandløb (ved at efterlade et stykke jord ubehandlet), at sprede gødning så tæt som muligt på den maksimale afgrødevækst, hvor optagelse af næringsstoffer finder sted. Endelig er det BAT, at håndtere udbringningen af gødning således, at lugtgener mindskes på steder, hvor det er sandsynligt, at naboer kan berøres. Eksempelvis ved at udbringe gødning i løbet af dagen, når det er mindst sandsynligt, at folk er hjemme samt ved at undgå weekender og helligdage, og ved at være opmærksom på vindretning i forhold til nabohusene.

Skanderborg Kommune vurderer på baggrund af det oplyste, at bedriften samlet set, ved overholdelse af de til enhver tid gældende generelle miljøregler for den pågældende type brug og af de supplerende vilkår for miljøgodkendelsen vil anvende den bedste tilgængelige teknik med hensyn til, hvad der er praktisk og økonomisk muligt i branchen og i forhold til den miljøgevinst, der kan dokumenteres opnået ved brug af den pågældende teknik.

6. Landskabelige og kulturhistoriske værdier

Husdyrbrugets beliggenhed skal vurderes i forhold til forskellige udpegninger og beskyttelseshensyn i kommuneplanen og fredninger m.v. Det vil sige relevante bygge- og beskyttelseslinjer, fredede fortidsminder, beskyttede sten- og jorddiger, fredede områder samt landskabelige og kulturhistoriske værdier.

6.1. Landskabelige værdier

Bevaringsværdige landskaber

Landskaberne i Skanderborg Kommune er meget varierende med forskellige landskabelige værdier. Fra det kuperede dal-landskab øst for den jyske højderyg til det flade slettelandskab med hede og plantager vest for højderyggen. De bevaringsværdige landskaber i kommunen er udpeget i kommuneplanen ud fra forskellige grundlag, hvorfor de forskellige tiltag, for at beskytte dem, ikke er ens.

I Kommuneplan'13 for Skanderborg Kommune er der udpeget bevaringsværdige landskaber, hvor der er tale om både "værdifulde landskaber" og "uforstyrrede landskaber", som i nogle områder er sammenfaldende.

I kommuneplanen er der foretaget en afvejning af landskabsinteresserne i hele kommunen. Det betyder, at det er de vigtigste landskabelige bevaringsværdier i kommunen, der skal bevares og beskyttes. Det vil sige de landskaber, der i kraft af dramatik, mangfoldighed eller monoton besidder en særlig fortællerværdi, æstetisk værdi eller rekreativ værdi.

De "*værdifulde landskaber*" er landskaber, som rummer en stor fortællerværdi, f.eks. ådalene i de store åsystemer med deres søer og dalstrøg, bakkeøerne på smeltevandssletterne samt hederne og plantagerne. I de værdifulde landskaber kan man ofte aflæse hvordan landskabet er skabt, f.eks. er Søhøjlandet mod øst stærkt præget af den sidste istid, isens bevægelser og isens afsmeltning.

De "*uforstyrrede landskaber*" er landskaber, som generelt er almindelige, sammenhængende landskabsområder i det åbne land og er præget af landbrug og skovbrug, mindre landsbyer, bebyggelser og småveje m.m., spredt i landskabet. At landskabet er uforstyrret betyder, at landskabet som udgangspunkt, ikke er visuelt og støjmessigt påvirket af større tekniske anlæg som f.eks. større el-ledningsnet, veje, store produktionsanlæg, vindmøller, master, større virksomheder og større by- og sommerhusområder.

Geologiske værdier

I Kommuneplan'13 for Skanderborg Kommune er der også udpeget "*geologiske bevaringsværdier*".

Geologiske værdier omfatter lag i jorden eller sammenhængende landskabsformer, også kaldet profiler. De har betydning for forskning, undervisning og fortællingen om landskabets tilblivelse. Det er derfor vigtigt, at der er adgang til de geologiske værdier, og at de ikke bliver sløret af beplantning, byggeri og andre former for anlæg.

De fleste geologiske værdier indeholder betydelige fortællinger om en egn natur og kultur. Skanderborg Kommune rummer fortællingen om isens betydning for landskabets dannelse. "Det midtjyske Søhøjland" mellem seneste istids hovedopholdslinje og den Østjyske Israndslinje.

Det ønskede byggeri på Østerskovvej 4, 8670 Låsby, vil ifølge det oplyste komme til at ligge i umiddelbar tilknytning til de eksisterende bygninger, og vil have en udformning og udseende, som svarer til de eksisterende bygninger. Slattesvinestalden opføres nord for de eksisterende stalde og parallelt med disse. Klimastalden tilbygges i den østlige ende som en forlængelse af den eksisterende staldbygning. Byggeriet forudsættes placeret i samme niveau som de øvrige stalde.

Husdyrbrugets anlæg ligger udenfor bygge- og beskyttelseslinier, og områdeudpegninger, som har til formål at beskytte landskabet i bred forstand.

Driften på udbringingsarealerne vil ikke blive ændret, så der er ikke foretaget en vurdering heraf.

Kommunen vurderer

Skanderborg Kommune vurderer på baggrund af det oplyste:

- at ansøger har taget de nødvendige hensyn til den landskabelige værdi ved at sanere den bestående bygningsmasse, og etablere den planlagte nye stald på en sådan måde, at den kommer til at indgå som en del af helheden omkring [ejendomsnavn]
- at gennemførelse af projektet – og driften af husdyrbruget i øvrigt – ikke vil forringe landskabets karakter og fortællerværdi i de udpegede landskabsområder
- at gennemførelse af projektet – og driften af husdyrbruget i øvrigt – ikke vil medføre væsentlige landskabelige ændringer i forhold til den eksisterende tilstand.

6.2. Kulturhistoriske værdier

Faktaboks

Landskabet i Skanderborg Kommune er præget af menneskets virke igennem årtusinder. Overalt finder vi historiske spor, der fortæller om samfundsudviklingen og om, hvordan mennesket har påvirket omgivelserne. Mange af de historiske spor er kulturhistoriske værdier, der har så stor værdi for formidlingen af og betydningen for vores kulturforståelse, at de er værd at bevare og derfor fortjener en særlig beskyttelse.

De kulturhistoriske værdier kan både omfatte enkeltstående elementer og hele kulturmiljøer, som f.eks. kirker, kirkegårde og deres omgivelser, fortidsminder som gravhøje og arkæologiske fund, fredede og bevaringsværdige bygninger og anlæg, sten- og jorddiger, alléer og levende hegn samt kulturmiljøer, der afspejler en bestemt tidsepoke eller en landsbytype.

Udpegningen betyder ikke, at der ikke kan ske udvikling inden for eller umiddelbart uden for de udpegede værdier. Det skal dog sikres, at udviklingen sker med viden om, og under hensyntagen til de kulturhistoriske værdier så det undgås, at de kulturhistoriske elementer og spor går tabt og bliver forringet.

Kommuneplanens udpegning fremhæver de særligt værdifulde kulturhistoriske træk i kommunen. Der er i Skanderborg Kommune udpeget "bevaringsværdigt kulturmiljø".

Jævnfør Kommuneplan'13 for Skanderborg Kommune skal inddragelse af areal til formål, der kan forringe de bærende kulturhistoriske værdier så vidt muligt undgås inden for de områder, der er udpeget som værende kulturhistoriske værdier. Nye anlæg og bebyggelse skal her tilstræbes udformet og placeret således, at der ikke sker en forringelse af oplevelsen eller kvaliteten af de bærende kulturhistoriske værdier. I landskabet i øvrigt, herunder blandt andet i de øvrige udpegede kulturmiljøer, bør der inden igangsættelse af byggeri, anlægsarbejder og andre ændringer foretages en konkret vurdering af, om indgrebet er i strid med hensynet til de kulturhistoriske interesser.

Der er ikke registreret fortidsminder og/eller diger på det areal, som ønskes bebygget i forbindelse med projektets gennemførelse, og det pågældende areal ligger mere end 100 meter fra registrerede fortidsminder.

Flere af udbringningsarealerne er beliggende indenfor fortidsminde kulturarvsarealer. Derudover findes der fredede fortidsminder på og ved udbringningsarealerne, som er beskyttet efter § 18 i Museumsloven. Der må ikke foretages ændring i tilstanden af arealet inden for 100 m fra fortidsmindet, og der må ikke etableres hegn, placeres campingvogne og lignende.

Der findes flere beskyttede sten- og jorddiger langs udbringningsarealerne, som er beskyttet efter § 29 a i Museumsloven. Der må ikke foretages ændring af tilstanden af disse diger, medmindre kommunen har meddelt dispensation hertil.

Kommunen vurderer

Skanderborg Kommune vurderer, på baggrund af det oplyste:

- at projektets gennemførelse på husdyrbruget ikke vil være i strid med hensynet til de kulturhistoriske interesser i området
- at de planlagte nye stalde til med deres placering, størrelser og de valgte materialer, vil indgå som en naturlig helhed med resten af ejendommens bygninger.
- at husdyrbrugets drift – ved overholdelse af de til enhver tid gældende regler – vil ske under hensyntagen til bevarelsen af de kulturhistoriske værdier i landskabet.

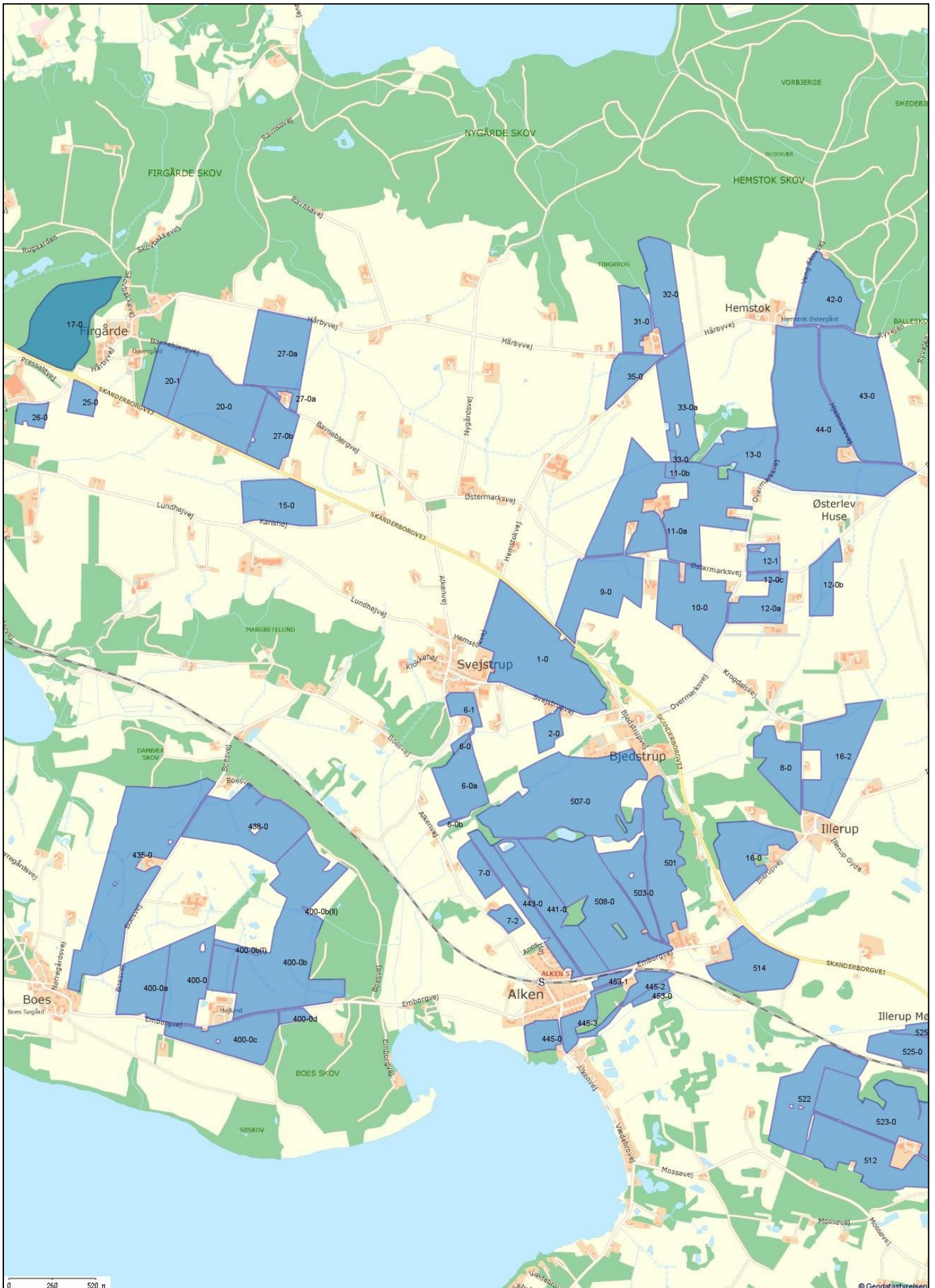
7. Bilagsfortegnelse

- Kortbilag A - Situationsplan
- Kortbilag B - Oversigt over udbringningsarealer
- Kortbilag B1 - Oversigt over udbringningsarealer
- Kortbilag C - Arealudpegninger i henhold til *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen*
- Kortbilag C1 - Arealudpegninger i henhold til *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen*
- Kortbilag D - Arealer registreret som Nitratfølsomme indvindingsområder
- Kortbilag E - Naturområder registreret som beskyttet efter *Naturbeskyttelseslovens § 3*
- Kortbilag F - Vandløb ved udbringningsarealerne
- Kortbilag G - Bilag IV arter
- Kortbilag H - Transportveje for husdyrgødning
- Bilag 1 - Data og resultater for OML beregning
- Bilag 2 - Liste over høringsberettigede i forhold til lugtkonsekvensområdet

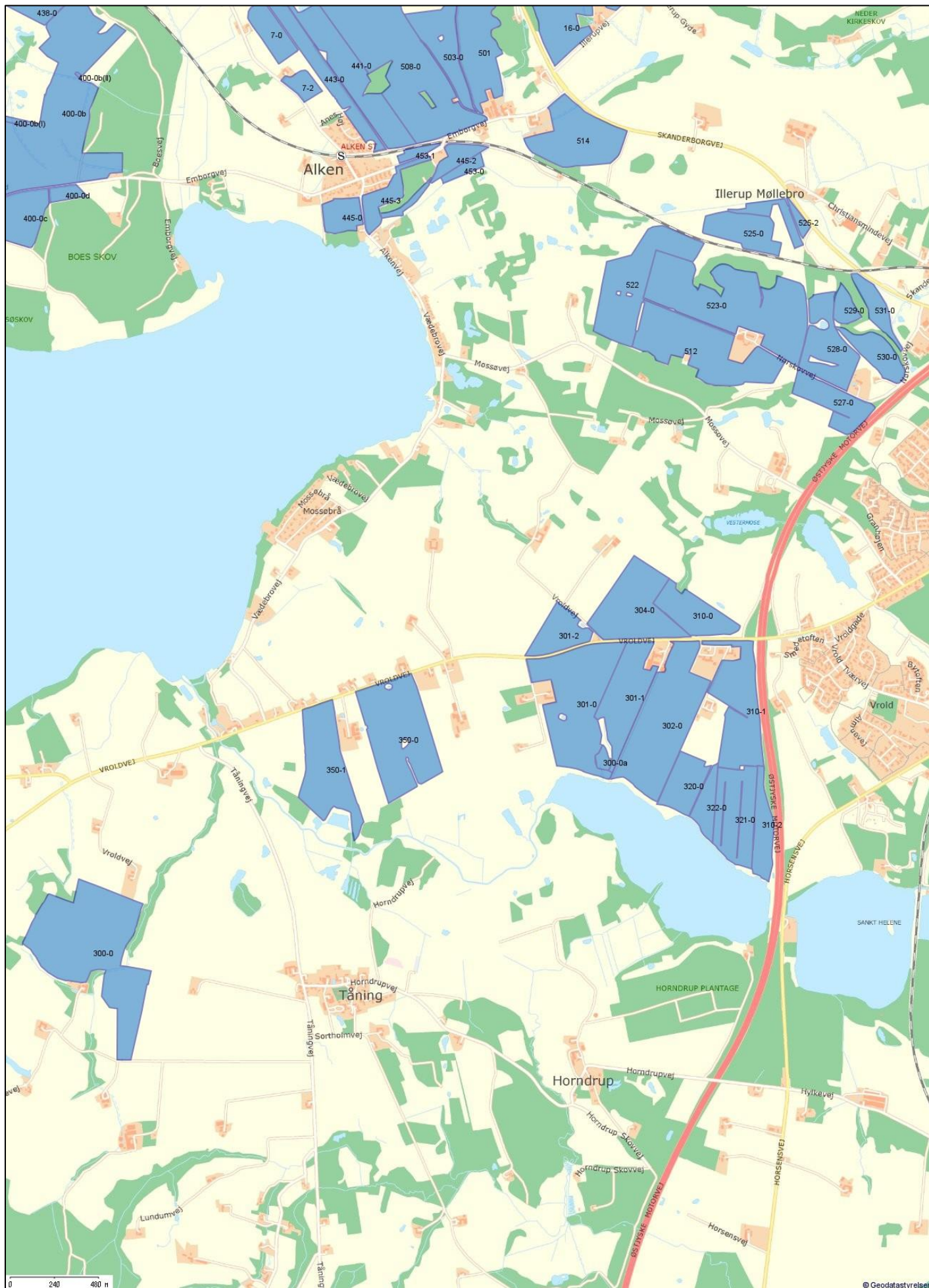
Kortbilag A

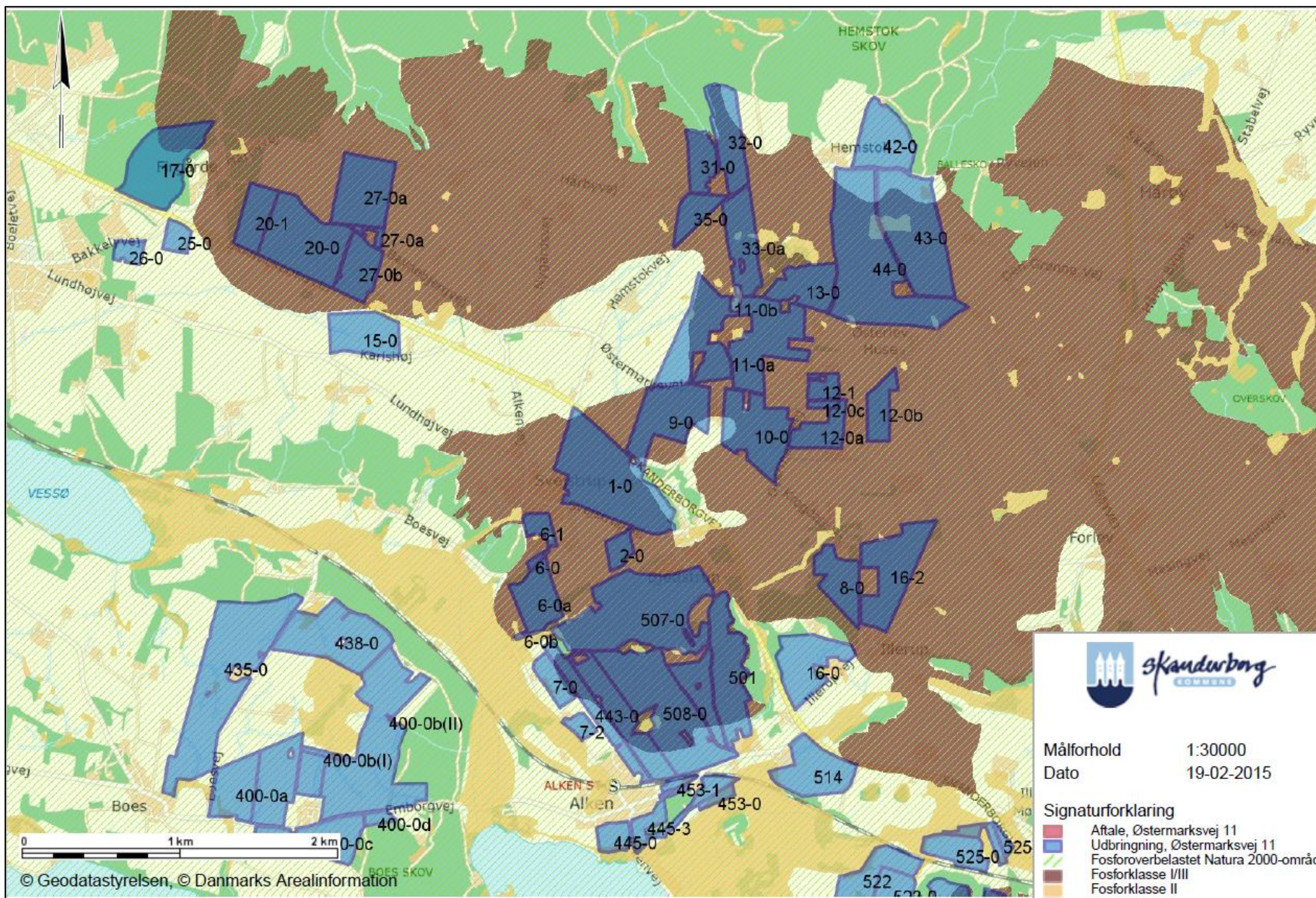
Kortbilag B

Kortbilag B1

Kortbilag C

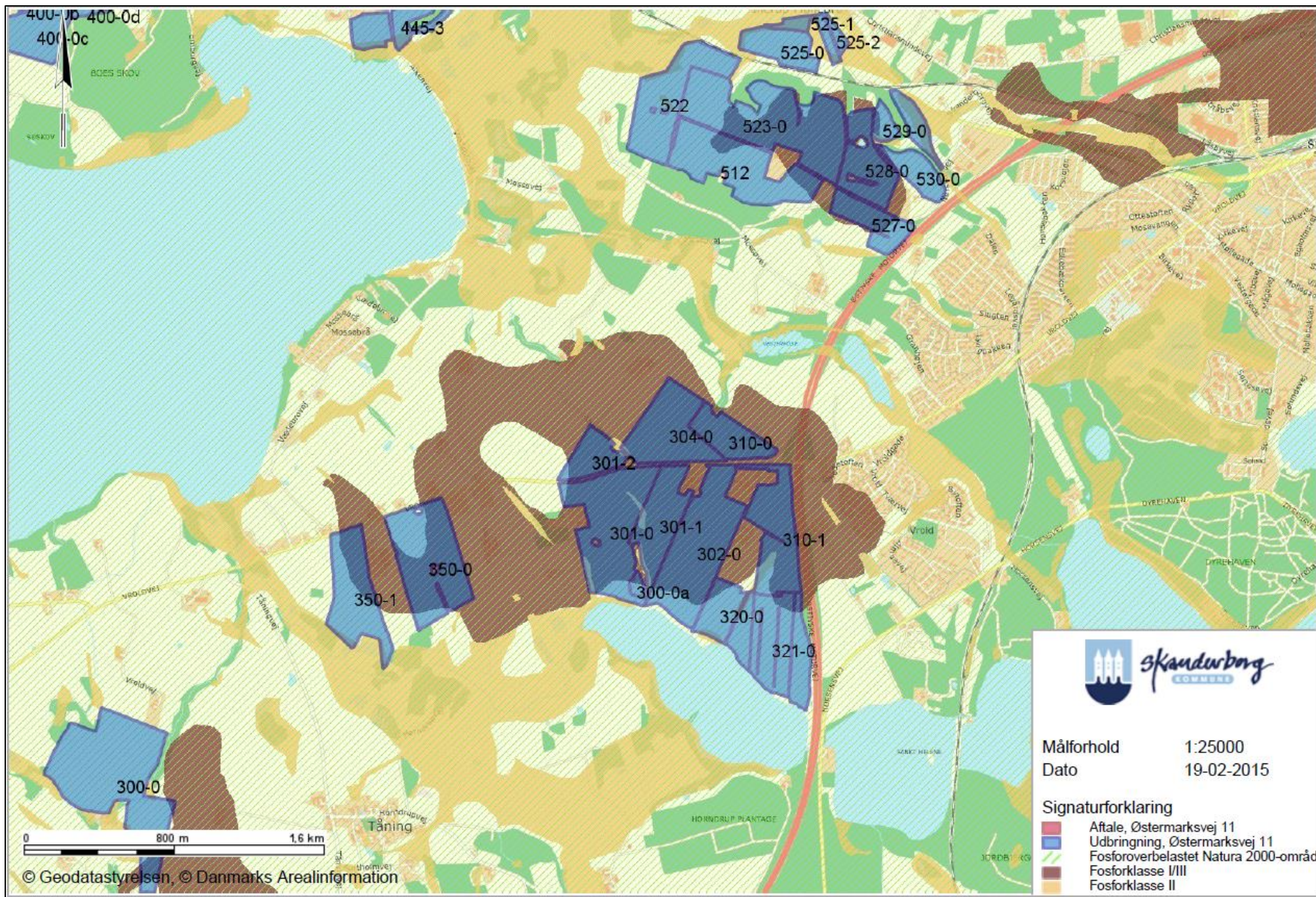
 Skanderborg
KOMMUNE

Målforhold 1:30000
 Dato 19-02-2015

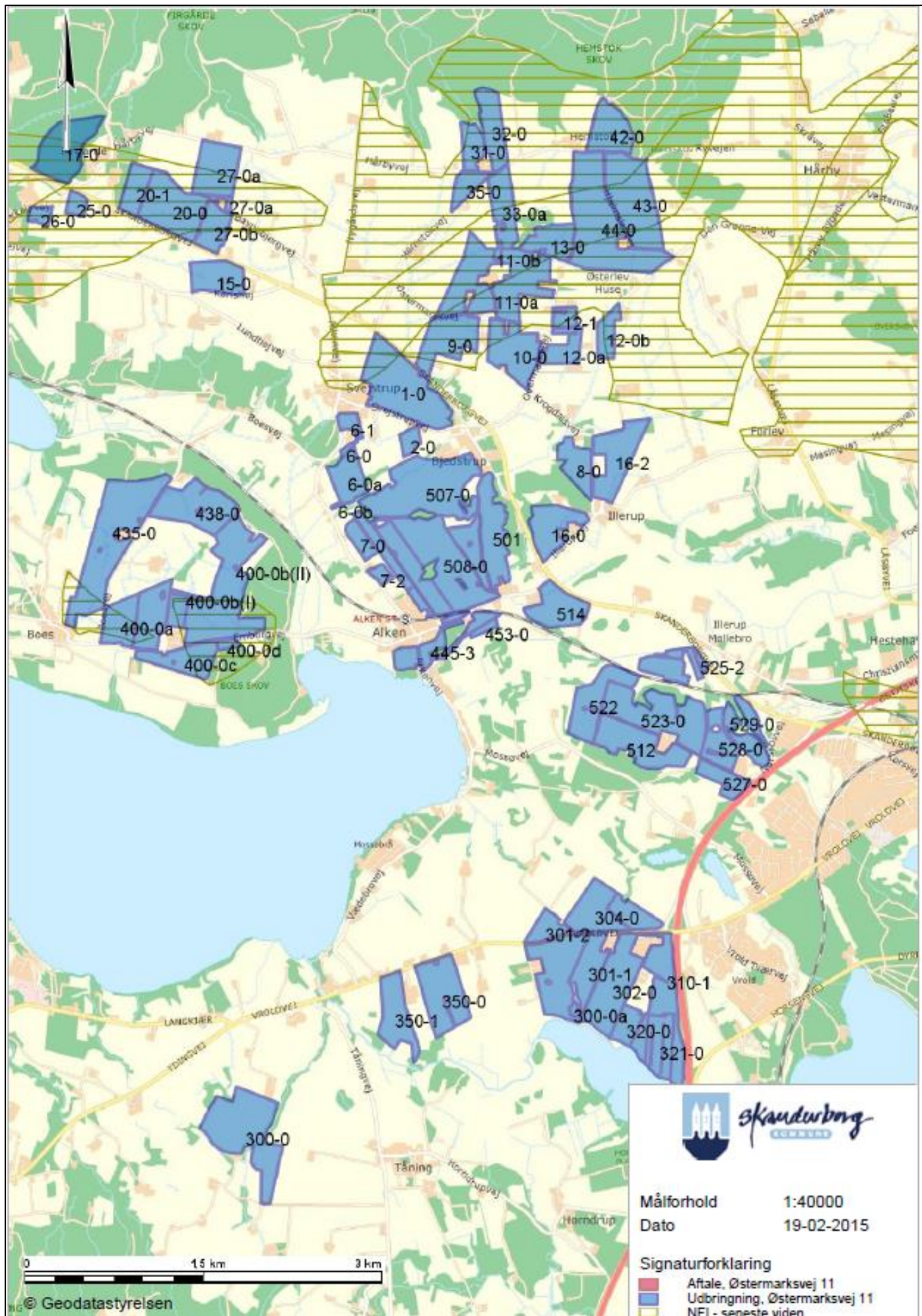
Signaturforklaring

- Aftale, Østermarksvej 11
- Udbringning, Østermarksvej 11
- Fosforoverbelastet Natura 2000-område
- Fosforklasse I/III
- Fosforklasse II

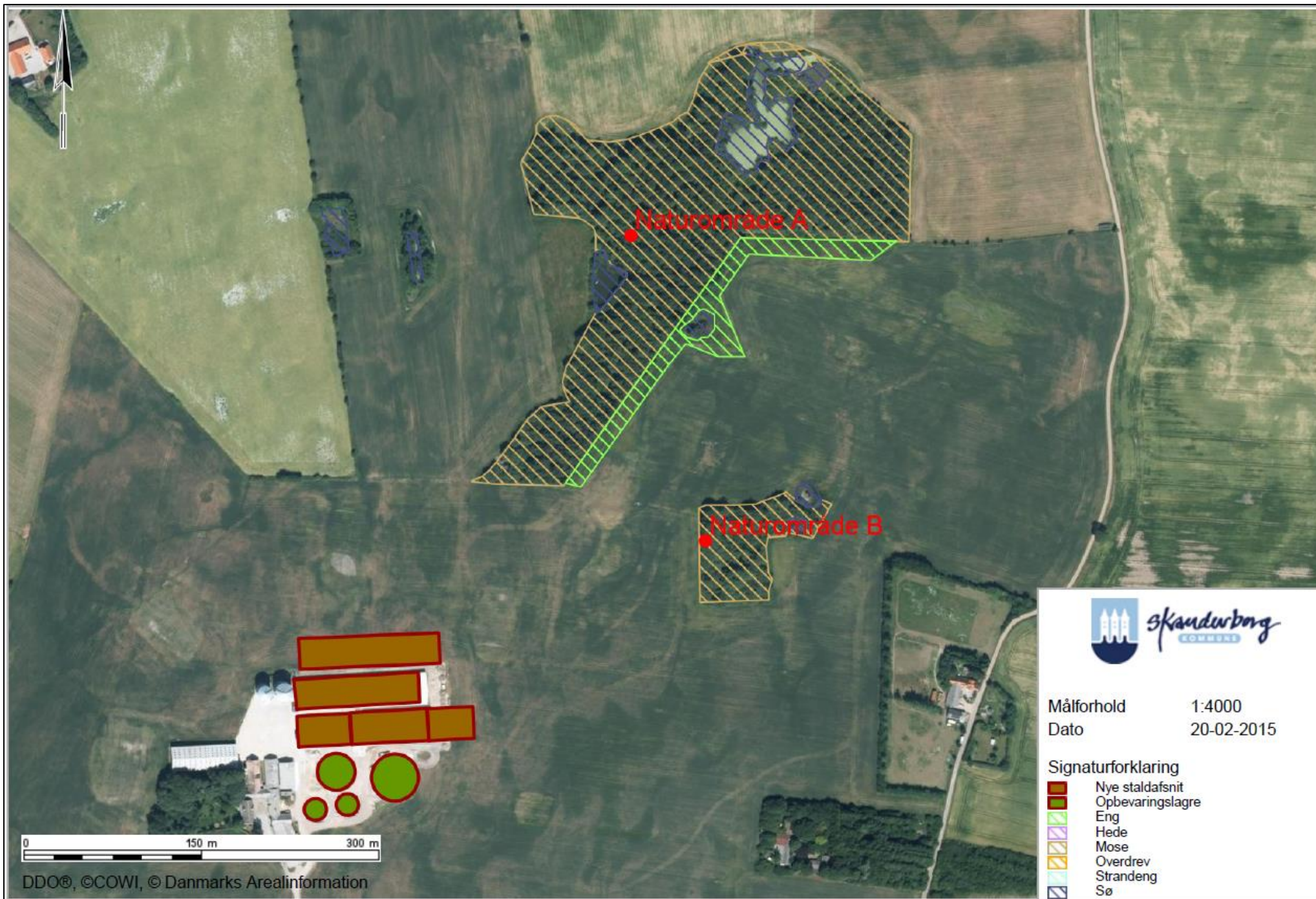
Kortbilag C1

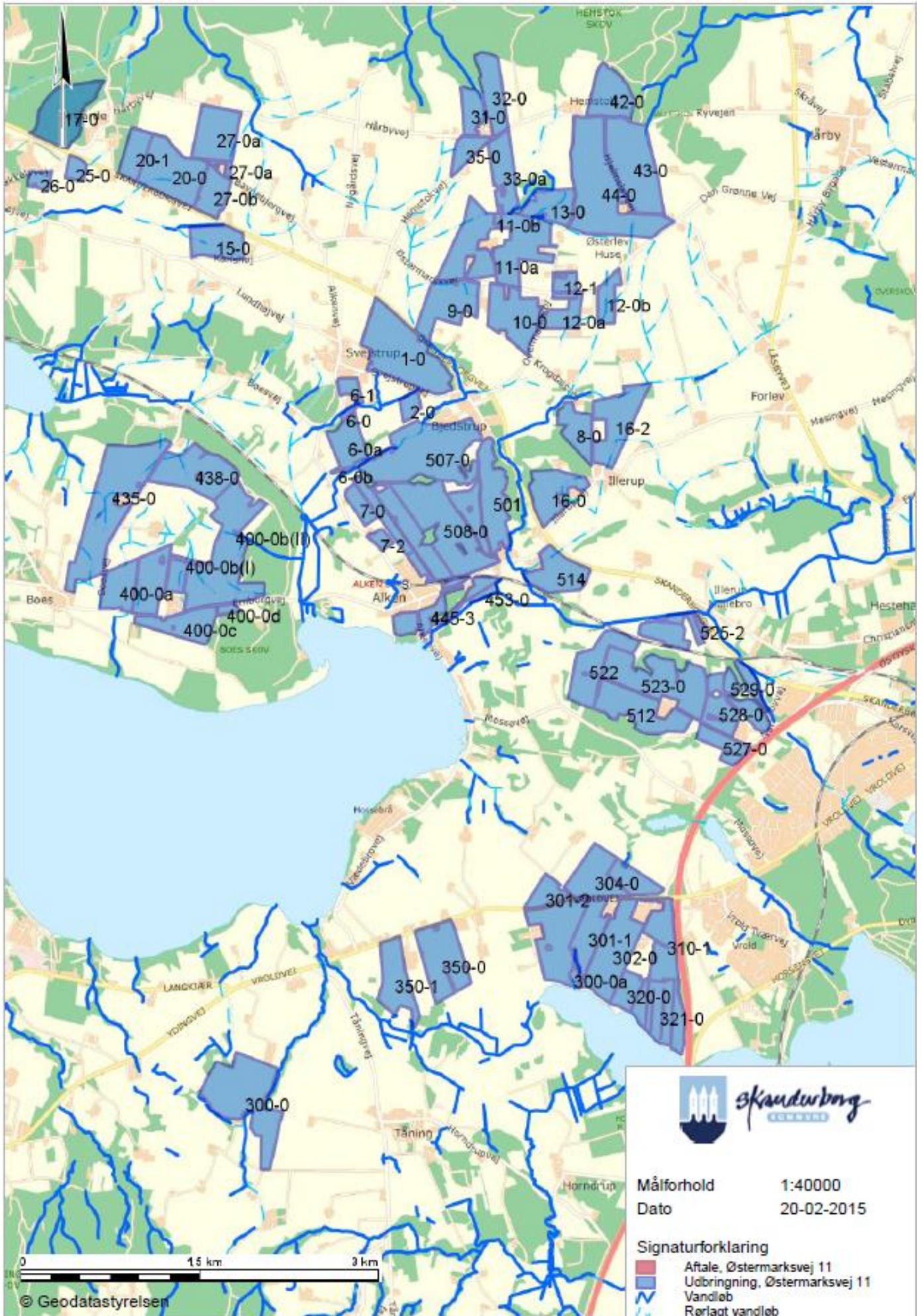
Kortbilag D

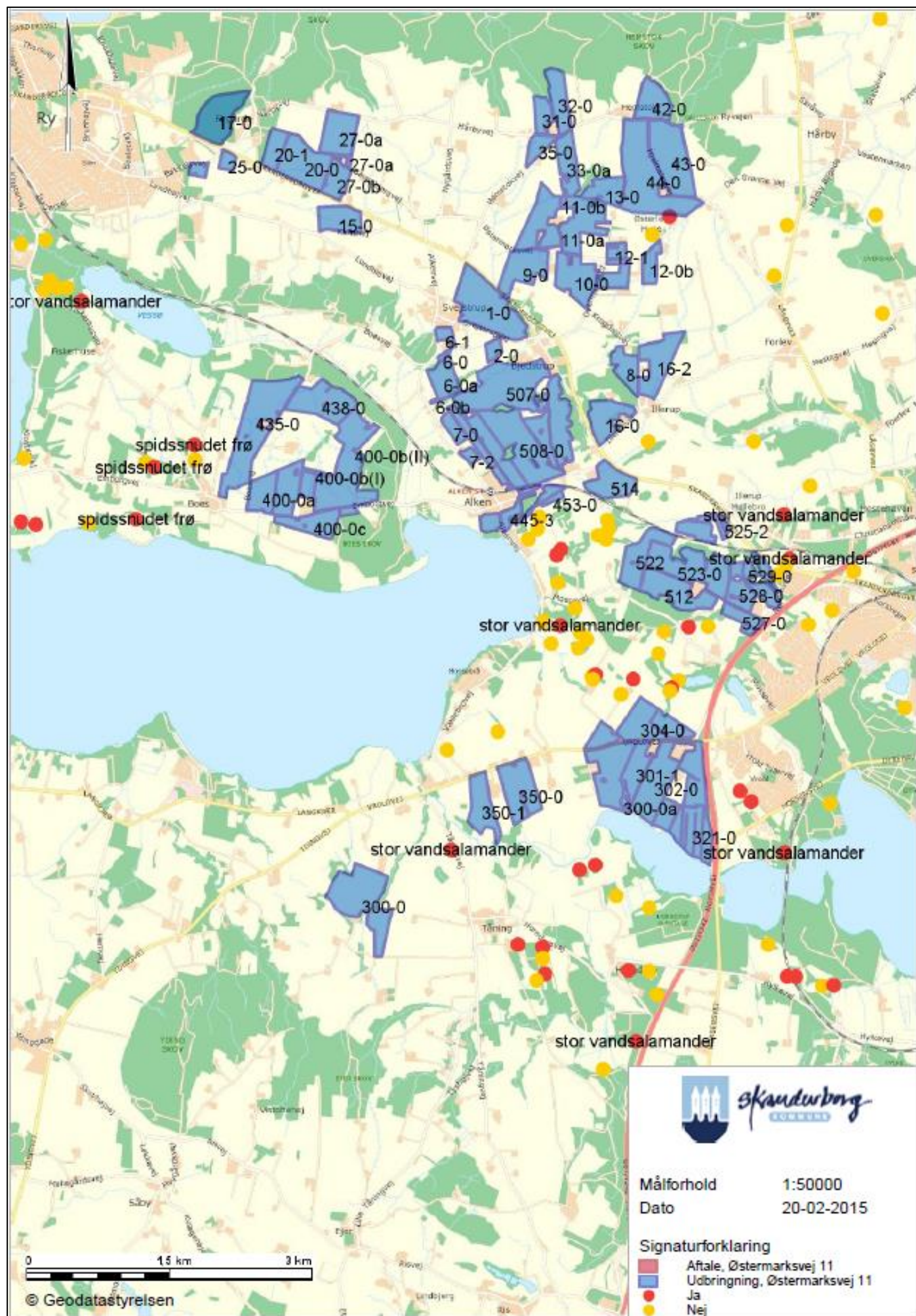
Kortbilag E

Kortbilag F

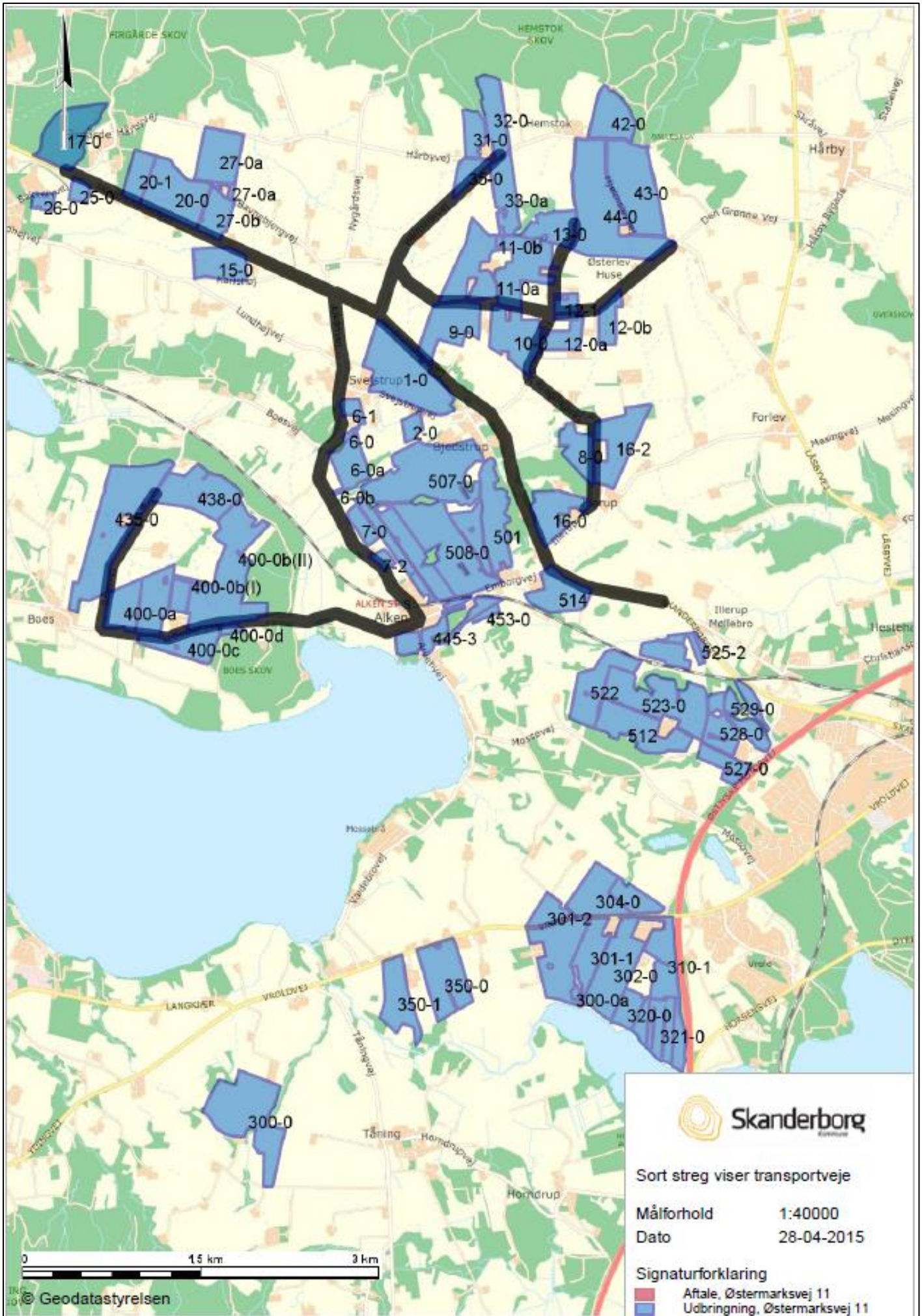
Kortbilag G

Målförhold 1:50000
 Dato 20-02-2015

- Signaturforklaring
- Aftale, Østermarksvej 11
 - Udbringning, Østermarksvej 11
 - Ja
 - Nej

Kortbilag H

Bilag 1

Oversigt over data til OML, Østermarksvej 11												
Ændret den 21. april 2015 pga. fejl i antal stipladser og dermed volumenstrøm/afkast - ændret kolloner markeret m. blå												
Kilde nr.	X-koordinat	Y-koordinat	Stald	Højde over terræn	Indvendig	udvendig	lugt fordelt pr stald	lugt fordelt pr afdelt pr afdelt	temperatur	volumenstrøm pr stald	volumenstrøm/afkast	Bygnings højde
1	553.404	6.215.139	(ST-177146)Eks. Slagtesvinestald fra 2001	8	0,6	0,65	27972 OU fordelt på 8 afdelt= 3497/afkast	3497	20	1110 stipladser á 100 m3/time =111000/8 afdelt=13875 m3/time	13875	8
2	553.403	6.215.150		8	0,6	0,65		3497	20		13875	8
3	553.414	6.215.150		8	0,6	0,65		3497	20		13875	8
4	553.415	6.215.139		8	0,6	0,65		3497	20		13875	8
5	553.425	6.215.140		8	0,6	0,65		3497	20		13875	8
6	553.423	6.215.151		8	0,6	0,65		3497	20		13875	8
7	553.435	6.215.152		8	0,6	0,65		3497	20		13875	8
8	553.435	6.215.140		8	0,6	0,65		3493	20		13875	8
9	553.446	6.215.157	(ST-177147) Eksisterende smågrisestald fra 2011	6,75	0,6	0,65	29260 OU fordelt på 16 afdelt = 1829 OU/afkast	1829	24	4000 stipladser á 40 m3/time =160.000/16 afdelt=10.000 m3/time	10000	7,75
10	553.454	6.215.158		6,75	0,6	0,65		1829	24		10000	7,75
11	553.454	6.215.149		8,75	0,6	0,65		1829	24		10000	7,75
12	553.456	6.215.140		6,75	0,6	0,65		1829	24		10000	7,75
13	553.467	6.215.158		6,75	0,6	0,65		1829	24		10000	7,75
14	553.467	6.215.150		8,75	0,6	0,65		1829	24		10000	7,75
15	553.469	6.215.140		6,75	0,6	0,65		1829	24		10000	7,75
16	553.479	6.215.141		6,75	0,6	0,65		1829	24		10000	7,75
17	553.478	6.215.151		8,75	0,6	0,65		1829	24		10000	7,75
18	553.478	6.215.159		6,75	0,6	0,65		1829	24		10000	7,75
19	553.490	6.215.159		6,75	0,6	0,65		1829	24		10000	7,75
20	553.490	6.215.152		8,75	0,6	0,65		1829	24		10000	7,75
21	553.492	6.215.142		6,75	0,6	0,65		1829	24		10000	7,75
22	553.503	6.215.143		6,75	0,6	0,65		1829	24		10000	7,75
23	553.502	6.215.152		8,75	0,6	0,65		1829	24		10000	7,75
24	553.503	6.215.160		6,75	0,6	0,65		1825	24		10000	7,75
25	553.411	6.215.173	8	0,6	0,65	1470	20	11632	8			
26	553.410	6.215.182	8	0,6	0,65	1470	20	11632	8			
27	553.422	6.215.183	8	0,6	0,65	1470	20	11632	8			
28	553.422	6.215.174	8	0,6	0,65	1470	20	11632	8			
29	553.433	6.215.174	8	0,6	0,65	1470	20	11632	8			

Stof 1 Periode: 740101-831231 (Bidrag fra alle kilder)

De største månedlige 99%-fraktiler ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

Retning (grader)	Afstand (m)														
	50	100	150	200	250	300	321	350	400	450	500	550	600	650	700
0	31	32	26	20	18	16	15	14	12	11	9	8	8	7	6
10	32	31	25	20	17	16	15	14	12	11	10	9	8	7	7
20	30	31	25	21	18	16	15	14	13	11	10	9	8	7	7
30	31	32	26	23	20	18	17	15	13	12	10	9	8	8	7
40	31	32	27	24	21	18	17	16	14	12	10	9	8	7	7
50	29	31	25	21	19	17	16	15	13	11	10	9	8	7	7
60	31	28	24	21	19	16	15	14	13	11	10	9	8	7	7
70	34	29	26	22	20	17	16	15	13	12	10	9	8	8	7
80	33	31	29	25	22	19	18	16	14	12	11	9	8	8	7
90	31	37	32	27	23	20	18	17	14	13	11	10	9	8	7
100	38	50	34	27	22	19	18	16	14	12	11	9	8	8	7
110	47	54	34	26	21	18	17	15	13	12	10	9	8	7	7
120	39	40	30	25	22	19	17	16	14	12	11	10	9	8	7
130	39	33	28	22	19	17	16	14	12	11	10	9	8	7	6
140	38	31	26	22	18	16	15	14	13	11	10	9	8	7	7
150	33	29	24	21	18	16	15	14	12	11	10	9	8	7	7
160	32	28	23	20	18	15	14	13	12	11	10	9	8	7	7
170	33	29	24	22	19	17	16	15	13	11	10	9	8	7	7
180	33	28	23	21	19	17	16	15	13	12	10	9	8	8	7
190	32	27	23	18	16	14	14	13	11	10	9	8	8	7	6
200	31	29	25	19	16	14	13	13	11	10	9	8	8	7	6
210	32	31	27	20	16	14	13	13	11	10	9	8	7	7	6
220	36	34	28	21	17	15	15	14	12	11	10	9	8	7	7
230	31	37	30	22	18	16	15	14	12	11	10	9	8	7	7
240	47	42	30	23	20	17	16	14	13	11	10	9	8	7	7
250	34	40	30	24	20	18	17	15	13	12	11	10	9	8	7
260	30	36	29	25	21	18	17	16	14	12	10	9	8	7	7
270	33	33	28	24	21	18	17	16	14	12	10	9	8	8	7
280	33	31	27	24	20	18	17	15	13	12	10	9	8	7	7
290	32	30	28	24	21	18	17	15	13	12	11	9	8	8	7
300	30	31	27	23	21	18	17	16	14	12	11	9	8	8	7
310	28	33	27	22	19	17	16	15	13	12	10	9	8	8	7
320	29	32	26	22	18	16	15	14	12	11	10	9	8	7	7
330	32	31	26	21	19	17	16	15	13	12	10	9	8	8	7
340	30	31	27	22	19	17	16	15	13	11	10	9	8	7	7
350	29	32	26	20	18	16	15	14	12	10	9	8	8	7	6

Maksimum- 53.55 i afstand 100 m og retning 110 grader i 198107 (yyyymm)

Gul markering: Østermarksvej 7
 Grøn markering: Østermarksvej 9
 Lyseblå markering: Overmarksvej 11

Bilag 2

Anna Kathrine Mikkelsen	Hemstokvej 11	8660 Skanderborg
Gert Mikkelsen	Hemstokvej 11	8660 Skanderborg
Edith Nørlund Kjeldsen	Hemstokvej 14	8680 Ry
Erik Kjeldsen	Hemstokvej 14	8680 Ry
Berit Måge	Hemstokvej 15	8680 Ry
Bjørnar Måge	Hemstokvej 15	8680 Ry
Bettina Elisabeth Kjeldsen	Hemstokvej 16	8680 Ry
Henrik Ejler Kjeldsen	Hemstokvej 16	8680 Ry
Peter Møller Carlsen	Hemstokvej 17	8680 Ry
Tove Mikkelsen	Hemstokvej 17	8680 Ry
Morten Heinrich Abrahamsen	Hemstokvej 18	8680 Ry
Tina Abrahamsen	Hemstokvej 18	8680 Ry
Joan Sørensen	Hjelmslevvej 2	8660 Skanderborg
Søren Sørensen	Hjelmslevvej 2	8660 Skanderborg
Lars Karup Andreasen	Hårbyvej 30	8680 Ry
Lene Vibeke Holst Kristoffersen	Hårbyvej 30	8680 Ry
Jeppe Hagbarth Bjerring	Hårbyvej 32	8680 Ry
Nina Hagbarth Bjerring	Hårbyvej 32	8680 Ry
Inge Høllsberg Andersen	Hårbyvej 35	8680 Ry
Peter Nørgaard Andersen	Hårbyvej 35	8680 Ry
Anne Vibeke Muus	Hårbyvej 37	8680 Ry
Niels-Jørgen Østergaard	Hårbyvej 37	8680 Ry
Claus Sørensen	Hårbyvej 41	8680 Ry
Jane Lynge Pedersen	Hårbyvej 47	8660 Skanderborg
Ole Kirkegaard Pedersen	Hårbyvej 47	8660 Skanderborg
Anja Nørgaard Vinther Schmidt	Hårbyvej 49	8660 Skanderborg
Lars Vinther Schmidt	Hårbyvej 49	8660 Skanderborg
Anne Mette Kjær	Hårbyvej 51	8660 Skanderborg
Peter Schaarup	Hårbyvej 51	8660 Skanderborg
Rikke Parnuna Lund Nielsen	Krogdalsvej 7	8660 Skanderborg
Ole Hassager Petersen	Krogdalsvej 7	8660 Skanderborg
Jeanet Toustrup Ravnsbæk		
Zacho	Overmarksvej 4	8660 Skanderborg
Kristian Arnfred Zacho	Overmarksvej 4	8660 Skanderborg
Britta Hansen	Overmarksvej 5	8660 Skanderborg
Kaj Finn Hansen	Overmarksvej 5	8660 Skanderborg
Søren Aagaard Bomholt	Overmarksvej 6	8660 Skanderborg
Anette Liin	Overmarksvej 6	8660 Skanderborg
Ida Blenker Arentsen	Overmarksvej 7	8660 Skanderborg
Lars Krab	Overmarksvej 7	8660 Skanderborg
Frede Kristian Rasmussen	Overmarksvej 9	8660 Skanderborg
Frits Georg Rasmussen	Overmarksvej 9	8660 Skanderborg
Rita Bøgedal Mortensen	Overmarksvej 10	8660 Skanderborg
Lars Yde	Overmarksvej 10	8660 Skanderborg
Claus Christian Ibsgaard	Overmarksvej 11	8660 Skanderborg
Arne Gjødvad Jensen	Overmarksvej 13	8660 Skanderborg
Gerda Gjødvad Jensen	Overmarksvej 13	8660 Skanderborg
Dorthe Baastrup	Overmarksvej 15	8660 Skanderborg
Jørgen Sørensen Gabs	Skanderborgvej 105	8660 Skanderborg
Dorte Søndergaard	Skanderborgvej 105	8660 Skanderborg
Ulla Lis Bjærg Maul	Søkildevvej 75	8680 Ry

UDKAST

Anni Leni Jensen	Skanderborgvej 107	8660 Skanderborg
Anders Mikkelsen	Østermarksvej 3	8680 Ry
Kirsten Marie Mikkelsen	Østermarksvej 3	8680 Ry
Bodil Lysebjerg Lund	Østermarksvej 5	8680 Ry
Flemming Mærsk Lund	Østermarksvej 5	8680 Ry
Henrik Kristjan Brøsted	Østermarksvej 7	8660 Skanderborg
Lene Juul Brøsted	Østermarksvej 7	8660 Skanderborg
Eline Herle Holm	Østermarksvej 8	8680 Ry
Niels Gert Lemming	Slugten 2	8660 Skanderborg
Anna Maria Jakobsen	Østermarksvej 8 A	8680 Ry
Klaus Søren Jakobsen	Østermarksvej 8 A	8680 Ry
Sten Roslyng-Jensen	Østermarksvej 9	8660 Skanderborg
Vibeke Stanna Roslyng-Jensen	Østermarksvej 9	8660 Skanderborg
Margit Rasmussen	Østermarksvej 10	8660 Skanderborg
Peter Rasmussen	Østermarksvej 10	8660 Skanderborg
Lone Jensen	Østermarksvej 11	8660 Skanderborg
Per Jensen	Østermarksvej 11	8660 Skanderborg
Malee Madsen	Østermarksvej 12	8660 Skanderborg
Bo Ravnsbæk Zacho	Østermarksvej 12	8660 Skanderborg
Bente Due Jensen	Østermarksvej 16	8660 Skanderborg
Henry Claus Jensen	Østermarksvej 16	8660 Skanderborg
Ane Maria Vandborg Zakariasen	Østermarksvej 18	8660 Skanderborg
Harry Due Zakariasen	Østermarksvej 18	8660 Skanderborg
PP Byggeentreprise ApS	Kildebjerg Skovvej	8680 Ry
Morten Jakobsen	Østermarksvej 19	8660 Skanderborg
Tine Hjerrild Jakobsen	Østermarksvej 19	8660 Skanderborg